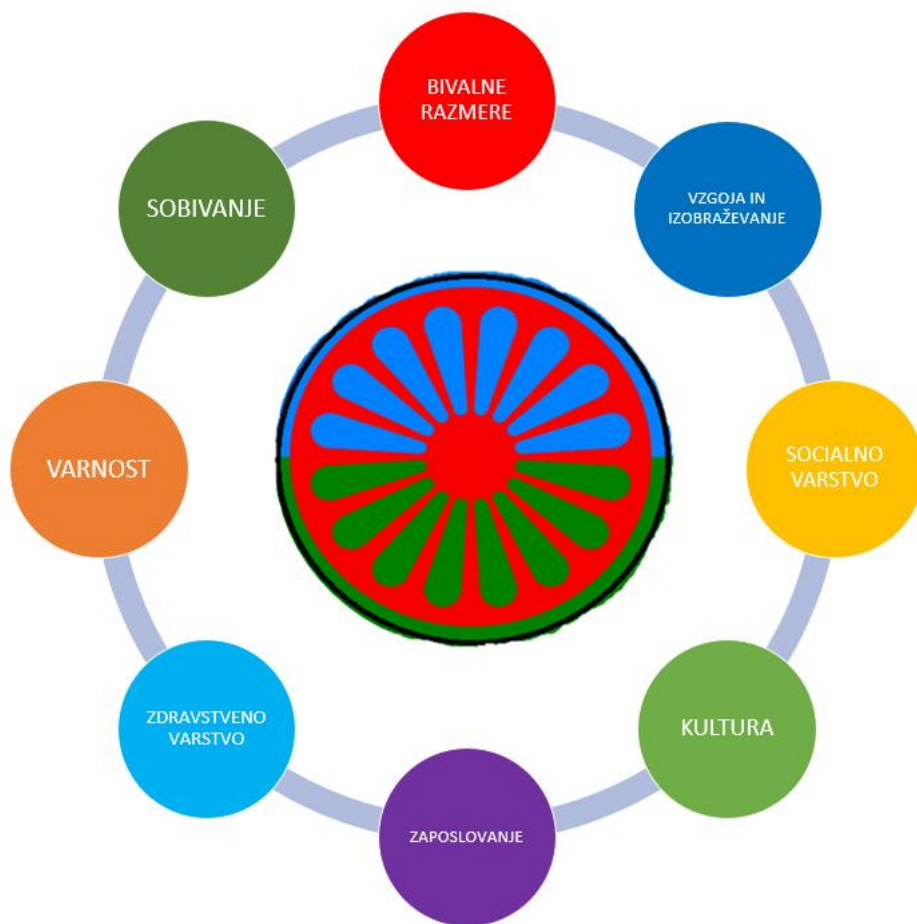

STRATEGIJA REŠEVANJA ROMSKE TEMATIKE V OBČINI BREŽICE 2022–2030

Maj 2022

KAZALO

1.	UVOD	4
2.	PRAVNI OKVIR	10
3.	ANALIZA STANJA.....	12
3.1	STATISTIČNI PREGLED.....	13
3.2	KLJUČNE UGOTOVITVE NA PODLAGI INTERVJUJEV MED ROMSKIM PREBIVALSTVOM	14
3.3	KLJUČNE UGOTOVITVE ANKETE MED KRAJANI KS CERKLJE OB KRKI	15
3.4	ZAKLJUČKI NA PODLAGI ANALIZE STANJA.....	16
4.	PODROČJE 1: BIVALNE RAZMERE	17
4.1	UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI	17
4.2	UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM	19
4.3	PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ	19
4.3.1	Lastništvo.....	19
4.3.2	Cestna infrastruktura.....	21
4.3.3	Komunalna opremljenost (voda, elekrika).....	21
4.3.4	Urejenost in varstvo okolja.....	22
4.4	CILJI IN UKREPI STRATEGIJE.....	22
5.	PODROČJE 2: VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE	25
5.1	UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI	25
5.2	UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM	25
5.3	PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ	26
5.4	CILJI IN UKREPI STRATEGIJE.....	28
6.	PODROČJE 3: SOCIALNO VARSTVO.....	30
6.1	UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI	30
6.2	UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM	31
6.3	PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ	31
6.4	CILJI IN UKREPI STRATEGIJE.....	32
7.	PODROČJE 4: KULTURA	33
7.1	UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI	33
7.2	UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM	33
7.3	PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ	34
7.4	CILJI IN UKREPI STRATEGIJE.....	34

8.	PODROČJE 5: ZAPOSLOVANJE	35
8.1	UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI	35
8.2	UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM	35
8.3	PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ	35
8.4	CILJI IN UKREPI STRATEGIJE	36
9.	PODROČJE 6: ZDRAVSTVENO VARSTVO	38
9.1	UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI	39
9.2	UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM	39
9.3	PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ	39
9.4	CILJI IN UKREPI STRATEGIJE	40
10.	PODROČJE 7: ZAGOTAVLJANJE JAVNE VARNOSTI	41
10.1	UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI	42
10.2	UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM	43
10.3	PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ	43
10.4	CILJI IN UKREPI STRATEGIJE	44
11.	PODROČJE 8: SODELOVANJE PRIPADNIKOV ROMSKE SKUPNOSTI IN VEČINSKEGA PREBIVALSTVA	45
11.1	UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI	45
11.2	UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM	46
11.3	PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ	47
11.4	CILJI IN UKREPI STRATEGIJE	47
12.	POSTOPEK URESNIČEVANJA IN SPREMLJANJA STRATEGIJE	48
13.	ZAKLJUČEK	56
14.	VIRI IN LITERATURA	57
15.	PRILOGE	58

1. UVOD

K pripravi strategije reševanja romske tematike v občini Brežice (v nadaljevanju: strategija) je Občina Brežice pristopila, v skladu z *Zakonom o romski skupnosti*, ki v drugem odstavku 6. člena določa, da morajo samoupravne lokalne skupnosti sprejeti podrobne področne programe in ukrepe, s katerimi se določijo obveznosti in naloge občine iz 4. in 5. člena tega zakona.

Zakon o finančni razbremenitvi občin (v nadaljevanju: ZFRO) je razširil krog upravičencev do dodatnega financiranja na občine, ki imajo evidentirano romsko naselje. Takšno določilo je omogočilo Vladi RS, da je s Sklepom št. 41001-6/2020/3 z dne 7. 1. 2021 Občino Brežice uvrstila na seznam upravičencev do dodatnega financiranja.

S spremembo zakonodaje se Občini Brežice ne spremeni status, saj še vedno ostaja občina, ki nima priznane avtohtone romske skupnosti in zato v skladu s šestim odstavkom 39. člena Zakona o lokalni samoupravi ne voli predstavnika romske skupnosti v občinski svet, je pa le-ta sprememba omogočila dodatno financiranje občinam z evidentiranim romskim naseljem in posledično tudi zavezala občine k pripravi akcijskih načrtov reševanja problematike romskih naselij.

Sprejem strategije je nujen korak, saj z njo lokalna skupnost želi postaviti trdne temelje za reševanje romske tematike na lokalni ravni v obdobju prihodnjih 8 let.

Pri oblikovanju dokumenta, katerega namen je zagotavljanje izvajanja ukrepov in aktivnosti na področju romske tematike, so sodelovali akterji, ki se dnevno srečujejo s ciljno populacijo in so s svojimi izkušnjami in predlogi sooblikovali ukrepe, ki bodo izvedljivi in učinkoviti.

Eden teh ključnih akterjev je vsekakor *Komisija za spremljanje položaja romske skupnosti v občini Brežice* (v nadaljevanju: Komisija), ki je na 3. seji z dne 28. 4. 2021 sprejela sklep s katerim je občinski upravi predlagala, da v postopku priprave strategije pristopi k (1) izvedbi ankete med prebivalci KS Cerklje ob Krki, v kateri se nahaja evidentirano romsko naselje Krušče v bližini naselja Gazice, ter (2) analizi stanja s pomočjo intervjujev med romsko populacijo.

Na podlagi ugotovitev analiz so se pripravili cilji in ukrepi, ki temeljijo na trenutnem stanju in zajemajo pogled inštitucij, krajanov in romske skupnosti. Predstavljajo kompromis med zakonskimi omejitvami, potrebami skupnosti, potrebami problematike same ter finančnimi zmožnostmi Občine.

Osnutek strategije je bil dan v javno obravnavo, in sicer je ta potekala od 17. - 31.3.2022. Informacija o javni razpravi je bila podana v Posavskem Obzorniku (št. 6 z dne 17.3.2022) in na spletni strani Občine Brežice z dne 17.3.2022.

K podaji predlogov in pripomb pa so bili pozvani tudi Komisija za spremljanje položaja romske skupnosti v občini Brežice in ostale institucije, ki so sodelovale v postopku priprave osnutka.

Na osnutek strategije so bile s strani Komisije, romskega društva in prebivalcev Gazic podane sledeče pripombe oz. sklopi pripomb:

- **Komisija za spremljanje položaja romske skupnosti v občini Brežice**

Vsebina pripomb	Stališče
Komisija izpostavi, da prihaja do nejasnosti pri nazivu romsko naselje Krušče, zato se v Strategiji pojasni uporaba imena Krušče.	Naziv romsko naselje Krušče se pojavlja v dokumentih vezanih na romsko tematiko že vrsto let. Gre za poimenovanje dela naselja Gazice. Ime je med lokalnim prebivalstvom uveljavljeno (v anketi pohvala na točno uporabo imena). Izvor imena sicer ni jasen, sklepamo pa,

Vsebina pripomb	Stališče
Komisija zato predlaga, da se pri romski skupnosti se preveri stališče glede poimenovanja romskega naselja.	da izvira iz romskega imena Hrušče (vas), ki se je, verjetno, skozi uporabo preoblikovala v Krušče. V okviru akcijskega načrta je predvideno, da bo delovna komisija pripravila izvajanje ukrepa 2.1, ki predvideva preimenovanje dela naselja Gazice v naselje Krušče. V postopku priprave akcijskega načrta se lahko pristopi k pridobitvi stališča romske skupnosti glede poimenovanja.
Strokovnim službam se predlaga, da se romsko naselje v postopku preimenovanja oblikuje kot samostojno naselje (in ne kot del naselja Gazice), saj se s tem razreši dilema poimenovanja, hkrati pa lahko samostojno naselje v okviru KS pridobiva dodatna sredstva za urejanje naselja, hkrati pa dobi pravico do svojega predstavnika v KS Cerklje ob Krki.	V okviru akcijskega načrta je predvideno, da bo delovna komisija pripravila izvajanje ukrep 2.1, ki predvideva preimenovanje dela naselja Gazice v naselje Krušče. Strokovne službe bodo preverile možnosti uresničevanja podanega predloga.
Komisija predlaga strokovnim službam, da preučijo možnost in smiselnost nakupa priobalnega zemljišča (št. parc. 3896 k.o. Cerklje).	V okviru akcijskega načrta je predvideno, da bo delovna komisija pripravila izvajanje cilja 1 – ureditev lastniških razmerij. V postopku bo predlog obravnavan.

– **Posamezni člani Komisije za spremljanje položaja romske skupnosti v Občini Brežice**

Vsebina pripomb	Odločitev
Načrti razselitve Romov iz romskega naselja	V okviru akcijskega načrta je predvideno, da bo delovna komisija pripravila izvajanje cilja 1 – ureditev lastniških razmerij. V postopku bo predlog obravnavan. Razselitve Strategija ne izključuje, je pa to stvar odločitve posameznika oz. družine in ne institucij.
Strategija predvideva odkup zemljišč, ureditev števecv, poplačilo dolgov itd.. To pomeni veliko dodatnih stroškov za družine, ki živijo od socialnih tranferjev. Kako se bo pristopilo k reševanju tega?	Strategija opozarja na dolgove Romov do javnih zavodov v občini Brežice. Problematika bo v okviru akcijskega načrta podrobneje razdelana in iskale se bodo rešitve, verjetno pa bo potreben kompromis. Dejstvo je, da je zaradi dolgoletnega nesistematičnega (ne) reševanja romske tematike na vseh nivojih privedlo do tega, da bo potreben koordiniran in enoten pristop k reševanju tematike, in posledično izvajanje kompromisov med pravicami in dolžnostmi.
Možnost skupnih prostorov za učenje, vadbo, igrišče v naselju	V okviru akcijskega načrta je predvideno, da bo delovna komisija pripravila izvajanje cilja 1 – ureditev lastniških razmerij. V postopku bo predlog obravnavan. Omenjenega predloga Strategija ne izključuje, vendar v tem trenutku ne

	moremo načrtovati takšen prostor, saj se mora urediti lastništvo.
<p>Prenizek kriterij Merila 4.1: Polovica domovanj v naselju Krušče je priklopljenih na el. omrežje. Moral bi biti 100%.</p> <p>Izpostavljena je zaskrbljenost izkoriščanja in prodaje elektrike med romskimi prebivalci.</p>	<p>Vzpostavitev elektrike ni v pristojnosti občine. Težko si je zadati cilj, da bo elektrika omogočena vsem v naselju, ker je to odvisno od postopkov in posameznikov, v kolikor bodo pristopili k prevzemu svojega dela obveznosti, zato težko postavljamo kazalnik na 100%.</p>
<p>Ne strinjanje z nabavo zaboju za BIO odpadke v spodnjem in zgornjem delu naselja, in sicer iz dveh razlogov. Prvi je vezan na dodaten strošek, ki bo glede na število članov v družini zelo povečal znesek na položnici, drugi pa je ta, da ker menim, da je boljše ideja, da Rome usmerimo v ureditev kompostnikov.</p>	<p>V okviru akcijskega načrta je predvideno, da bo delovna komisija pripravila izvajanje cilja 5 – varstvo okolja. Predlog je bil vključen na pobudo Komunale Brežice. V kolikor se bo v okviru priprave akcijskega načrta izkazalo, da je drug pristop bolj smiseln, se bo seveda korigiral ukrep in kazalnik. Strategija je živ dokument, ki v osnovi podaja smernice, ki se pa glede na dano situacijo lahko prilagodi.</p>
<p>Nujnost zagotovitve stalne osebe za izvajanje mehkih vsebin (dodatne učne pomoči, promocijskih aktivnosti, izobraževanja odraslih itd).</p>	<p>Sklop vprašanj, ki se navezujejo na izvajanje mehkih vsebin, ki so predvidene v strategiji in s tem povezano vprašanje zagotavljanja stalne osebe je predmet akcijskega načrta. Vzpostavitev zaupanja med Romi je dolgotrajen proces, zato bo pomislek upoštevan pri načrtovanju aktivnosti.</p>
<p>Strategija ne ponuja odgovor, kaj bo s starejšimi od 40 let. Predlaga se vključitev predloga v zvezi s samooskrbo.</p>	<p>Strategija se dotika vprašanja starejših, saj jih v ukrepih, ki so fokusirani na mlade ne izključuje. Program Ljudske univerze v sodelovanju z Zavodom za zaposlovanje je že ustaljen in preverjen, ki bi ga bilo smiselno nadaljevati. Z akcijskim načrtom bo delovna komisija podrobneje določila izvajanje in seveda bodo zajeti tudi starejši posamezniki.</p>
<p>Pomislek o smiselnosti usposabljanj za prostovoljce in delavce, ki delajo z Romi, saj je za delo z Romi potrebno le široko srce.</p>	<p>Delo z Romi je specifično in zaradi okoliščin tudi zahtevno. Samo »široko srce« prostovoljca včasih ne bo dovolj. Zato je smiselno razmišljati o predpripravi prostovoljcev z vidika spoznavanja kulturnega ozadja romske populacije in razumeti stališča večinskega prebivalstva. Tovrstno delo zahteva veliko kompetenc in menimo, da je prav, da se jih nudi vsakomur, ki je pripravljen dati svoj doprinos romski skupnosti in posledično lokalni skupnosti.</p>
<p>Varnosti v prometu se ne bo zagotavljala samo zaradi kaznovanja in rednega postavljanja kontrol na posameznih točkah, vendar je potrebno</p>	<p>Glede na podatek, da je precej prekrškov ravno zaradi prehitre vožnje je bilo potrebno zaradi ogrožanja varnosti določiti bolj rigorozen ukrep. Seveda pa Strategija dopušča možnosti izvajanja</p>

pristopiti tudi k podpori za pridobitev vozniškega izpita.	mehkih vsebin, ki bi se navezovale na to področje (med njimi že predvideva delavnice varne vožnje).
Stališče, da je nerealno pričakovati, da bo KS Cerklje ob Krki povabila Rome na prireditev ali delavske akcije. Npr. želja, da Romi urejajo kopališča na Krki vpliva na to, da bodo Romi pričakovali, da se lahko kopajo, kar pa večinsko prebivalstvo ne želi.	Zavedamo se, da nastajajo resni konflikti med Romi in večinskim prebivalstvom, toliko bolj pogosto, ko gre za kopanje na Krki. Pravica vsakega je, da se poslužuje javnega dobra. Namen teh ukrepov je ravno to, da skušamo najti način/dogovor za sobivanje. Mogoče pa lahko naredimo pomembne premike.
Navajanje romskega društva iz Prekmurja in trditev, da ni lokalnega romskega društva, kljub temu, da od januarja 2022 obstaja društvo.	Občina Brežice je pridobila z januarjem 2022 romsko društvo, ki v strategiji ni omenjeno izključno zato, ker strategija bazira na podatkih iz leta 2021.
Potrebno urediti evidenco izvajanja aktivnosti in delal z Romi na podlagi te strategije (kdaj je delal z Romi, kje, s kom, koliko časa, kaj je bil namen in po določenem časovnem obdobju tudi rezultat dela, zraven pa naj bo za vsako tudi podpis Roma, s katerim se je delalo – kratko in jedrnato).	Predlog je delno zajet z ukrepom 12.3 – koordinacija med komisijo za spremljanje položaja romske skupnosti in institucijami, ki izvajajo aktivnosti na terenu. Menimo, da je nujno potrebno, da se reševanju tematike pristopa celostno, zato je nujno vzpostaviti koordinacijo in posledično nadzor nad izvajanjem aktivnosti.

– **Romsko društvo Novo življenje Brežice**

Vsebina pripomb	Odločitev
Vizija samooskrbe romskega naselja - pogoj: odkup zemljišča (parc. št. 3894, 3895, 3896 k.o Cerklje ob Krki). Odkup bi omogočal ureditev neizkoriščenih parcel, »zaposlitev« Romov, saj bi skrbeli za urejenost naselja in kmetijskih površin, reševal bi se problem kraje poljščin, motiviralo Rome k delu, lahko bi bil lep primer dobre prakse.	Projekt predstavlja inovativen pristop k opolnomočenju romske skupnosti, saj bi jim samooskrba pod mentorstvom društva bila lahko motivacija za delo, posledično bi se zmanjšala potreba po kriminalnih dejanjih, priučili bi se skupinskega dela, sodelovanja in skrbi za okolje. Strategija predvideva odkup zemljišč oz. ureditev lastništva, v okviru akcijskega načrta se bo predlog upošteval in v kolikor bodo zakonske in finančne podlage dopuščale, tudi upošteval.

– **Prebivalci naselja Gazice**

Vsebina pripomb	Odločitev
Večina Romov si, glede na anketo, želi iz naselja Krušče. Zakaj se jim ne omogoči naselitev v drugih krajih po občini?	V okviru akcijskega načrta je predvideno, da bo delovna komisija pripravila izvajanje cilja 1 – ureditev lastniških razmerij. Omenjenega predloga Strategija ne izključuje, je pa to stvar odločitve posameznika oz. družine, in ustavne pravice do domovanja, za kar bi bilo potrebno

	izvesti individualne razgovore s posamezniki in družinami. Razlog izselitve je namreč pri Romih pogojen z idejo, da bo drugje zagotovljena hiša z elektriko.
Urejanje stanovanjske problematike (elektrika, cesta) ni smiselno, saj glede na analizo stanja izpred 30 let, ki jo je opravilo podjetje Savaprojekt Krško iz Krškega, vse to že imajo.	Dokumentacije v naših arhivih in arhivih Sava projekta nismo našli. Romi imajo makadamsko cesto, svoje hiše, ki so na tuji parceli in dostop do elektrike izključno s pomočjo agregata na naftne derivate. Zato, da se zagotovijo dostojni pogoji bivanja (na kar opozarja tudi Varuh človekovih pravic) se bo v akcijskem načrtu opredelilo kako se bo pristopilo k reševanju lastništva in posledično dostopa do električnega omrežja.
Nezadovoljstvo z izvedbo avtobusne postaje ob glavni cesti v neposredni bližini romskega naselja, ki je dvojne velikosti.	Avtobusna postaja je bila izvajana v sodelovanju s KS Cerklje ob Krki. Pobuda za večjo postajo je prišla s strani lokalnega prebivalstva. Sklepamo, da je prišlo do nesporazuma v komunikaciji, zato bodo izpostavljeni pomisleki posredovani pristojnemu oddelku, ki bo preučil situacijo in saniral zadevo v kolikor bo lahko.
Po kakšnem ključu bo izvedena cenitev, ker naj bi Savaprojekt Krško ugotovil, da je zemljišče komunalno opremljeno? Ali bodo cene enaka zazidalnim zemljiščem v Brežicah, na Čatežu...?	Občina bo postopala v skladu z zakonskimi podlagami za cenitev zemljišč, ki niso komunalno opremljena. Območje ima le en vodni števec iz katerega so si Romi sami napeljali vodo. To pa seveda ne pomeni, da so zemljišča avtomatsko tudi komunalno opremljena.
Reševanje eksponentne rasti romske populacije.	Odločitev o številu otrok, ki jih ima posameznik, je stvar posameznika. Občina lahko le podpre izvajanje preventivnih ukrepov, kot je ozaveščanje, in s tem vpliva na odločitve posameznika k racionalnemu številu otrok.
Zaposlovanje Romov, da ne bodo živeli od socialne podpore in otroških dodatkov.	Strategija v enem delu naslavlja vprašanje zaposlovanja in bo z akcijskim načrtom podala dodatno podporo programom, ki jih pristojne institucije že izvajajo.
Problematika priseljevanja novih Romov iz drugih naselij.	Vprašanje ni v pristojnosti Občine Brežice, temveč Upravne enote Brežice. V preteklem letu se je zato spremenila zakonodaja, ki deloma rešuje težavo (zahtevani pogoji za prijavo).
Ali bo zagotovljeno nadomestilo vaščanom Gazic in prebivalcem KS Cerklje za sobivanje z Romi?	Občina vsako leto namenja KS Cerklje ob Krki nadomestilo za obnovo in izgradnjo

	infrastrukture s ciljem večanja sprejemljivosti romske populacije v krajevnem okolju v višini 8.346,00 EUR.
Sklop vprašanj vezan na: prisotnost romskih otrok v šoli, mladoletnim staršem brez izobrazbe, zavedanja odgovornosti in dolžnosti	Strategija predvideva vrsto mehkih vsebin, s poudarkom na usposabljanjih z namenom, da se Romi začnejo zavedati tudi svojih dolžnosti. Vprašanje glede prisotnosti otrok v šoli in pomoč mladim družinam deloma že naslavlja programi, kor so program romskega pomočnika in materinska šola.

Občina Brežice bo vse podane predloge podrobneje preučila in se do njih opredelila tudi iz stališča prihodnjih potrebnih oz. možnih aktivnosti znotraj akcijskega načrta.

Občina Brežice bo namreč po sprejeti strategiji zadolžena za koordinacijo priprave **akcijskega načrta**, ki ga bo sprejela v roku šestih mesecev po sprejemu strategije. Akcijski načrt bo podrobneje opredeljeval aktivnosti, izvedbene roke in nosilce aktivnosti za uresničevanje strategije.

Strategija v poglavjih, ki sledijo, povzema osnovno zakonodajo, po področjih predstavi ključne ugotovitve na podlagi opravljenih analiz in jedrnato zastavi cilje in ukrepe, ki so razdeljeni na osem ključnih področij.

2. PRAVNI OKVIR

Strategija reševanja romske tematike v občini Brežice temelji na zakonodaji in ključnih dokumentih na nacionalni ravni.

Ustava Republike Slovenije v 65. členu določa, da položaj in posebne pravice romske skupnosti ureja **Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji** (v nadaljevanju: ZRomS-1).

ZRomS-1 v 3. členu določa, da RS zagotavlja uresničevanje posebnih pravic pripadnikom romske skupnosti na področju izobraževanja, kulture, zaposlovanja, urejanja prostora in varstva okolja, zdravstvenega in socialnega varstva ter obveščanja in soodločanja v javnih zadevah, ki se nanašajo na pripadnike romske skupnosti. Občinam pa ZRomS-1 v 5. členu dodeljuje nalogo urejanja prostorske problematike romskih naselij in izboljšanje bivalnih razmer pripadnikov romske skupnosti.

ZRomS-1 v 6. členu določa, da za usklajeno uresničevanje posebnih pravic pripadnikov romske skupnosti vlada v sodelovanju s samoupravnimi lokalnimi skupnostmi in *Svetom romske skupnosti Republike Slovenije* iz 9. člena tega zakona sprejme program ukrepov, s katerim se skladno s tem zakonom in področno zakonodajo določijo obveznosti in naloge iz 4. in 5. člena tega zakona, ki jih izvajajo pristojna ministrstva, drugi državni organi in organi samoupravnih lokalnih skupnosti.

V drugem odstavku organom iz prejšnjega odstavka nalaga, da sprejmejo podrobne področne programe in ukrepe ter v svojih finančnih načrtih predvidijo za to potrebna sredstva.

Zato je pri oblikovanju ukrepov na lokalni ravni potrebno upoštevati tudi **Nacionalni program ukrepov za Rome Vlade RS za obdobje 2021–2030**, ki je bil sprejet na 108. redni seji Vlade, 23. 12. 2021 (v nadaljevanju: NPUR 2021–2030).

Glavni dolgoročni strateški cilj NPUR 2021–2030 je omogočiti in prispevati k dejanski enakosti, vključevanju in udeležbi Romov do leta 2030, s čimer se zasledujejo tudi cilji novega strateškega okvirja EU za Rome *Unija enakosti: EU strateški okvir za enakost, vključenost in udeležbo Romov*.

Novi program tako z namenom prispevanja k temu dolgoročnemu strateškemu cilju zasleduje naslednje področne in horizontalne cilje:

- višja stopnja vključenosti romskih otrok v programe predšolske vzgoje;
- uspešno zaključevanje osnovnošolskega izobraževanja;
- vključevanje pripadnikov romske skupnosti v nadaljnje izobraževanje in pridobivanje znanj in izkušenj za uspešno vključevanje na trg dela;
- spodbujanje vključevanja socialno ogroženih in ranljivih skupin prebivalstva na trg dela (med njimi pripadnikov romske skupnosti);
- izboljšanje pripravljenosti pripadnikov socialno ogroženih in ranljivih skupin za vstop na trg dela ter okrepitev njihove opolnomočenosti (med njimi pripadnikov romske skupnosti);
- izboljšanje socialne vključenosti pripadnikov romske skupnosti v družbene procese in širše družbeno okolje;
- izboljšanje razpoložljivosti in pestrosti ter zagotavljanje dostopnosti in dosegljivosti socialnovarstvenih storitev in programov, namenjenih krepitvi socialnoekonomskega položaja vključenih;
- odpravljanje škodljivih praks v romski skupnosti, kot so begi mladoletnih oseb v škodljiva okolja (tako imenovane zgodnje poroke) in prisilne poroke ter ozaveščanje o škodljivosti teh pojavov in pomembnosti ukrepanja pristojnih ustanov;
- izboljšanje zdravja pripadnikov romske skupnosti;

- izboljšanje bivanjskih razmer pripadnikov romske skupnosti, pospešitev ureditve naselij, kjer večinsko živi romsko prebivalstvo, in v skladu z nacionalnimi zakonskimi zahtevami zagotovitev dostopa do javnih dobrin ter spodbujanje odprave dejanskega prostorskega ločevanja, preprečevanje nadaljnje izoliranosti in getoizacije ob premagovanju razvojnih težav ciljnih območij regionalne politike za zagotovitev osnovnih možnosti za enakopravni razvoj romske skupnosti v Sloveniji;
- krepitev ukrepov pri izvajanju stanovanjske politike;
- spodbujanje specifičnega, aktivnega kulturnega delovanja in socialnega vključevanja pripadnikov romske skupnosti, v skladu z njihovimi izraženimi kulturnimi potrebami;
- izboljšanje varnosti in sobivanja v romskih naseljih, njihovi okolici oziroma na varnostno obremenjenih območjih;
- izboljšanje ozaveščenosti ustanov in javnosti o prisotnosti in negativnih učinkih anticiganizma in diskriminacije ter njuno odpravljanje;
- spodbujanje in krepitev udeležbe pripadnikov romske skupnosti z opolnomočenjem, sodelovanjem in zaupanjem;
- spodbujanje skupnega lokalnega razvoja in obravnavanje konkretnih lokalnih problematik;
- zagotavljanje učinkovitega uresničevanja nacionalnega programa ukrepov in doseganje čim večjih učinkov ukrepov ter njihovih sinergij na terenu;
- izboljšanje zmogljivosti in ozaveščenosti vseh pristojnih ustanov ter opolnomočenje predstavnikov romske skupnosti.

Seveda romsko vprašanje določa tudi druga zakonodaja, ki jo v strategiji posebej ne navajamo, saj je le-ta podrobneje opredeljena že v okviru NPUR 2021–2030.

3. ANALIZA STANJA

Romi, ki živijo na območju občine Brežice, spadajo v skupino dolenskih Romov. Romi niso enotna narodnost, samo v Sloveniji Rome lahko razdelimo na 3 velike skupine (dolenjske, prekmurske, in gorenjske Rome – Sinte). Večje skupnosti so tudi v večjih mestih, npr. v Mariboru.

Te skupine se kljub skupnemu izvoru v Indiji med seboj razlikujejo po jeziku, ki ga govorijo, veroizpovedi, predvsem pa po ekonomskem položaju in stopnji prilagoditve večinskemu prebivalstvu. Glede na življenjske razmere, zaposlenost in socialni položaj dolenskih Romov, kamor spadajo tudi Romi, ki živijo v občini Brežice, so potrebe te skupnosti bistveno drugačne kot pri ostalih skupinah.

Teh raznolikosti se je treba zavedati tudi pri pripravi in izvajanju ukrepov, zato sta bili v okviru strategije izvedeni analizi, in sicer:

- s pomočjo ankete med prebivalci KS Cerklje ob Krki, v kateri se nahaja evidentirano romsko naselje Krušče v bližini naselja Gazice, ter
- s pomočjo intervjujev med romsko populacijo v občini Brežice.

Anketa o odnosu prebivalcev in prebivalk KS Cerklje ob Krki do romske tematike v naselju Krušče je bila namenjena vsem polnoletnim osebam s stalnim prebivališčem v Krajevni skupnosti Cerklje ob Krki. K izpolnjevanju so bili krajanji povabljeni z dopisom župana, ki ga je prejelo vsako gospodinjstvo. Dopis je vseboval QR kodo za spletni dostop ter kopijo anketnega vprašalnika v papirnati obliki, ki so ga lahko osebno prinesli na Občino ali ga poslali po pošti.

Spletna anketa je bila odprta v obdobju med 29. 11. 2021 in 17. 12. 2021, v papirnati obliki pa je bilo izpolnjeno anketo mogoče oddati do 13. 12. 2021.

V anketi je bilo zabeleženih 285 odzivov (klikov). Od teh je z izpolnjevanjem ankete pričelo 182 oseb, 147 pa je le-to tudi končalo. Ostali so anketo izpolnili delno.

Z anketo smo želeli:

- ugotoviti, kakšne izkušnje imajo prebivalci KS Cerklje ob Krki z Romi v naselju Krušče ter kaj si mislijo o njih,
- omogočiti prebivalcem artikulacijo njihovih občutkov v odnosu do Romov (npr. varnosti, doživljanja medsebojnih odnosov, ogroženosti, strahu ...),
- preveriti njihovo poznavanje sedanje ureditve in ukrepov na področju reševanja romske tematike,
- sestaviti nabor ukrepov, ki jih predlagajo lokalni prebivalci, ter
- izvedeti, kje prebivalci vidijo priložnosti, da bi lahko sami nekaj naredili za boljše sobivanje z Romi.

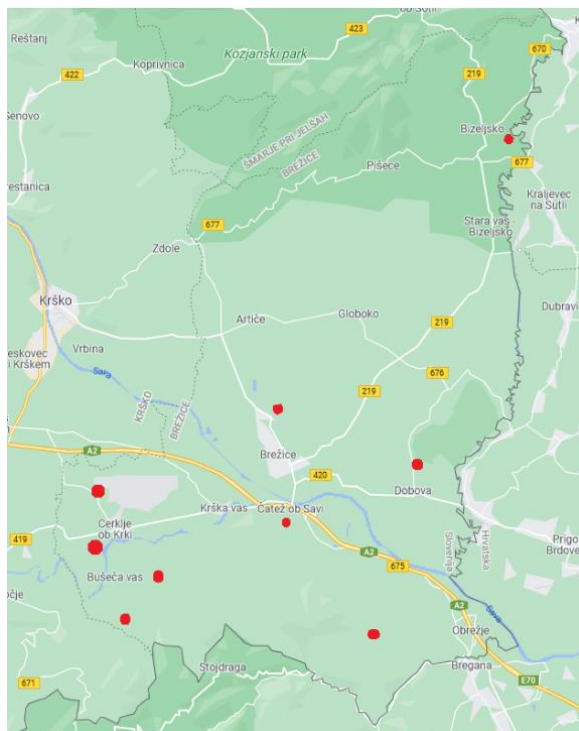
Z izvedbo intervjujev med romskimi prebivalci v KS Cerklje ob Krki in drugih naseljih po občini Brežice smo želeli ugotoviti, kakšen je njihov način življenja, kaj dojemajo kot najbolj pereče probleme, in spoznati morebitne ukrepe za izboljšanje situacije na področju romske tematike. Cilj analize je bil tudi pridobiti vpogled v razlike med romsko populacijo, ki živi v naselju, in med tistimi posameznimi družinami, ki živijo izven naselja.

K sodelovanju pri intervjujih so bili povabljeni romski prebivalci, ki prebivajo v Krajevni skupnosti Cerklje ob Krki (romsko naselje Krušče in naselja Zasap, Vinji Vrh ter Brvi), in tisti, ki prebivajo na ostalih znanih lokacijah v občini Brežice (Ponikve, Brezina, Mali Obrež, Bizeljsko ter Čatež ob Savi).

Intervjuji so bili opravljeni s pomočjo posebej za ta namen izdelanega vprašalnika. Vodeni intervjuji so potekali na domu intervjuvancev v obdobju od septembra do decembra 2021.

3.1 STATISTIČNI PREGLED

Na področju romske tematike je izredno težko opraviti statistični pregled, saj ni uradnih evidenc, na osnovi katerih bi lahko bazirali podatke. Razlog za to je, da se narodnostne pripadnosti ne evidentira, podatki iz *Centralnega registra prebivalcev* ne odražajo realnega stanja na terenu, saj se le-ti ne ažurirajo, ker se spremembe ne sporočajo pristojnim institucijam. Poleg tega pa tudi podatki raziskav, ki so bile opravljene v okviru priprave strategije, niso popolnoma točni (čeprav so še vedno najboljši približek realnega stanja). Potrebno je namreč upoštevati dejstvo, da so Romi nomadsko ljudstvo, ki se predvsem zaradi neurejenih bivalnih razmer pogosto seli in zato v romskih skupnostih prihaja do pogostega preseljevanja in posledično tudi do razhajanja podatkov.

V Občini Brežice je evidentirana romska skupnost v **naselju Krušče** v krajevni skupnosti Cerklje ob Krki v bližini naselja Gazice.

Posamezni romski pripadniki so naseljeni tudi izven naselja, **v okoliških vaseh**, in sicer v naseljih Zasap,

Slika 1: Pregled razpršenosti romskega prebivalstva v občini Brežice Brvi in Vinji vrh, ter v drugih naseljih v občini Brežice (izven krajevne skupnosti Cerklje ob Krki), ki so poznana Centru za socialno delo Brežice. To so Ponikve, Brezina, Mali Obrež, Bizeljsko in Čatež ob Savi.

Na osnovi izvedenih analiz je struktura romskega prebivalstva po starosti in spolu sledeča:

Tabela 2: Pregled strukture prebivalcev po spolu.

Spol	Št. prebivalcev v naselju Krušče	Št. prebivalcev v okoliških vaseh v KS Cerklje ob Krki	Št. prebivalcev v drugih naseljih po občini Brežice	Skupaj
Moški	49	20	29	98
Ženski	49	17	17	83
Skupaj	98	37	46	181

Tabela 3: Pregled starostne strukture romskih prebivalcev.

Starost	Št. prebivalcev v naselju Krušče	Št. prebivalcev v okoliških vaseh v KS Cerklje ob Krki	Št. prebivalcev v drugih naseljih po občini Brežice	Skupaj	Delež (%)
0–5	24	8	7	39	21,55
6–14	22	6	18	46	25,41
15–30	33	14	12	59	32,60
31–40	8	2	6	16	8,84
41–60	10	7	3	20	11,05

Starost	Št. prebivalcev v naselju Krušče	Št. prebivalcev v okoliških vaseh v KS Cerklje ob Krki	Št. prebivalcev v drugih naseljih po občini Brežice	Skupaj	Delež (%)
60+	1	0	0	1	0,55
Skupaj	98	37	46	181	100,00

3.2 KLJUČNE UGOTOVITVE NA PODLAGI INTERVJUJEV MED ROMSKIM PREBIVALSTVOM

Z izvedbo intervjujev med romskimi prebivalci v KS Cerklje ob Krki in drugih naseljih po občini Brežice smo ugotovili sledeče:

- Populacija je mlada z velikim številom otrok.
- Naselje Krušče je čisto in urejeno in večina prebivalcev živi v skromnih bivalnih razmerah, kjer imajo na voljo za bivanje le dele stavb. Preostali deli stavb so za bivanje neprimerni. To je tudi vzrok pogostih preseljevanj med letom glede na trenutni letni čas.
- Romi izven naselja pretežno bivajo v zidanih objektih, ki so komunalno opremljeni in imajo dostop do elektrike.
- Šolo obiskujejo dokaj redno do 16. leta starosti. Osnovno šolo prenehajo obiskovati praviloma po opravljeni osnovnošolski obveznosti, tj. po devetih (včasih osmih) letih šolanja. V tem času učenci navadno obiskujejo 6. ali 7. razred, kar je posledica ponavljanja posameznih razredov.
- Poznavanje jezika je med otroci slabo. Ob vključitvi v šolo otroci slabo govorijo slovenski jezik.
- Večina jih nima končane osnovnošolske izobrazbe in si le-te tudi ne želijo pridobiti. Med starejšo populacijo imajo osnovno šolo zaključeni tisti, ki so jo dokončali preko Ljudske univerze (2 osebi) ali redno (2 osebi). Med mlajšo populacijo jih ima devetletko zaključeno precej več (11 oseb), kar nakazuje na pozitivne premike na področju izobraževanja. Spodbudno je tudi dejstvo, da tri osebe obiskujejo srednjo šolo. Posamezniki sporočajo, da se jim osnovna šola ne zdi potrebna, so za dokončanje le-te prestari oziroma ne vidijo korelacije med šolo in zaposlitvijo.
- Redki posamezniki so redno zaposleni (5 oseb), medtem ko jih nekaj več dela ali so občasno delali na črno (7 oseb). Ženske poročajo, da zaposlitev ne želijo, saj skrbijo za otroke. Primeri, v katerih bi posameznice želele delati, so pogojeni z obiskom otrok v vrtcu. Ena posameznica je tudi sporočila, da bi raje delala na črno, kakor da bi bila zaposlena redno.
- V večini imajo urejene prihodke preko socialnih transferjev, in sicer prejemajo socialno pomoč, otroške dodatke, matere pa poleg tega še dodatek za starševsko varstvo.
- Večina prebivalcev se v naselju počuti dobro, varno. Ne občutijo strahu in se ne bojijo za življenje. Prebivalci sporočajo, da je življenje v naselju dobro, da pa kakovost življenja trpi najbolj zaradi odsotnosti električne napeljave. Matere sporočajo, da perilo perejo na roke. Družine se kopajo tako, da vodo grejejo v loncih. V zimskem času in ponoči si svetijo s svečami ali svetilkami. Pred leti je eni družini pogorelo domovanje ravno zaradi nesreče s svečo. Pravijo, da jim vse to otežuje skrb za otroke, čeprav pri le-teh ni zaznati, da bi bili nečisti ali neurejeni. Večina tistih, ki ima željo zapustiti naselje, bi to storila, če bi jim bilo dodeljeno bivališče drugje. Dve osebi, ki sta tudi zaposleni, sta med pogovori omenjali možnost odkupa zemljišč, na katerih stojijo njihova domovanja. Ostali prebivalci so pri reševanju vprašanja legalizacije omenjali prakso sosednje mestne občine Krško.
- Odnose v KS smatrajo za dobre. V sami krajevni skupnosti se ne počutijo ogroženo, izpostavljajo pa posameznike, ki s svojim odnosom kažejo nesprejemanje romske populacije. Najpogosteje čutijo, da jih okolica zavrača, ko se jim prepove kopanje na kopališčih ob Krki. Omenjajo tudi, da so v preteklosti pogosteje kot sedaj slišali zmerljivko »cigan«.

- Anketirani poročajo, da se ne udeležujejo kulturnih in drugih prireditev. Iz pogovorov je možno razbrati, da jim tovrstni dogodki ne predstavljajo neke vrednote. Želijo si dogodkov v naselju – bodisi praznovanj romskih praznikov bodisi delavnic za otroke in odrasle.
- Možno je zaznati razkol med severnim in južnim delom naselja. To je tudi poglavitni razlog za oteženo komunikacijo s prebivalci naselja, za sprejemanje skupnih dogovorov ali za izvajanje skupnih akcij. Spori med obema deloma naselja se kažejo v sosedskih prepirih (moti jih glasna glasba, zabave, alkohol), ob katerih občasno pokličejo tudi policijo. Prepiri iz naselja se pogosto prenašajo v šolo, tako da otroci v šoli »dokončajo« prepire, ki so jih začeli starši v naselju.
- Vsi prebivalci naselja so mnenja, da potrebujejo priklop na električno omrežje. To tudi vidijo kot največjo prioriteto.
- Posamezniki sporočajo, da jim socialna podpora ne zadošča za kakovostno življenje predvsem zaradi zdravstvenih obolenj.

Pri analizi odgovorov prebivalcev naselja Krušče, romskih prebivalcev v okoliških vaseh in v drugih naseljih po občini Brežice pri ključnih odgovorih možno ni zaznati bistvenih razlik: ne prihaja do bistvenih razlik na področju vzgoje in izobraževanja, socialnega varstva in zaposlovanja, kulture in varnosti.

Največje razlike med posameznimi skupinami se kažejo na področju bivalnih razmer, stroškov ter potreb. Romi v naselju imajo pretežno neurejena lastništva, slabe bivalne razmere, so brez elektrike in imajo slabo opremljene bivalne prostore (določeni so brez kopalnice), medtem ko imajo Romi izven naselja hiše, ki so komunalno opremljene s priklopom na elektriko. Zaradi bivalnih razmer imajo Romi iz naselja drugačne stroške, saj namenjajo sredstva za gorivo za agregate. Posledično je njihova največja izražena potreba vezana na elektriko, medtem ko je pri Romih izven naselja izražena potreba vezana na pridobitev lastnega doma oziroma povišanja.

3.3 KLJUČNE UGOTOVITVE ANKETE MED KRAJANI KS CERKLJE OB KRKI

Anketa o odnosu prebivalcev in prebivalk KS Cerklje ob Krki do romske tematike v naselju Krušče je bila namenjena vsem polnoletnim osebam s stalnim prebivališčem v Krajevni skupnosti Cerklje ob Krki.

Ključne ugotovitve so sledeče:

- Največ, 69 % anketirancev, srečuje Rome zunaj (na ulici, ob delu, na prehodu, ...), 27 % se z njimi srečuje preko šole, društev in podobnih institucij, prav tako se 27 % vprašanih o Romih pogovarja z drugimi. Mogoče je sklepati, da imajo ženske z Romi nekoliko več osebnih stikov kot moški. Mladi (0–30 let) imajo z njimi nadpovprečno količino posrednih stikov (se o njih le pogovarjajo), srednja generacija pa ima z njimi največjo količino neposrednih stikov.
- Kar pri 78 % vprašanih prevladujejo negativne izkušnje z Romi, 9 % jih ima uravnotežene in zgolj 4 % ima pozitivne izkušnje. Delež negativnih izkušenj je torej kar pribl. 20-krat višji od deleža pozitivnih izkušenj. Izkušnje moških so bolj negativne od izkušenj žensk, izkušnje mlajših pa so povprečno bolj negativne kot izkušnje starejših.
- Največje negativne izkušnje, ki jih anketiranci opisujejo, so kraje in vlomi, konflikti in verbalno nasilje, ustrahovanje in neprimerno vedenje, neupoštevanje prometnih predpisov in onesnaževanje okolja.
- Na vprašanje o pozitivnih izkušnjah z Romi je skoraj tri četrtine anketirancev odgovorilo, da takšnih ni. Preostali odgovori beležijo prijaznost in dobre odnose, pomoč pri delu in odvozu smeti ter medkulturno bogatitev.
- Ko govorimo o poznavanju Romov, so anketiranci v največji meri izrazili strinjanje s trditvami, da je stopnja kriminala med Romi višja od povprečja v občini, da so (pre)zgodnje zanositve

pomemben problem pri tej populaciji, da večina romskih staršev prejema visoke socialne transferje in da je večina Romov do nepremičnin prišla nelegalno. Delež odgovorov »ne vem« je najvišji pri dveh trditvah, ki se dotikata opremljenosti romskih bivališč: 37 % udeležencev ne ve, kašna je situacija v romskem naselju z vodo in elektriko (Q9c), 31 % pa jih ne ve, kako je z ogrevanjem.

- Večina krajanov (približno tri četrtine) meni, da Romi ne morejo doprinesti nič pozitivnega k slovenski kulturi. Preostala četrtnina kot potencialne doprinose v največji meri prepoznava njihovo kulturo, umetnost in jezik, običaje ter kulinariko.
- Da bi se lahko v večji meri vključili v slovensko družbo, bi se morali Romi po najpogostejših odgovorih (odprto vprašanje) naučiti dela in delovnih navad, slovenske kulture in jezika ter pridobiti izobrazbo.
- Kot najbolj smiselne »politične« ukrepe so anketiranci ocenili preprečevanje nenadzorovanega širjenja romskega naselja z ovirami, odklop vode in elektrike za neplačnike, preverjanje in prijavo stalnega bivališča ter policijske akcije ozaveščanja Romov o (ne)zakonitostih. Kot najmanj smiselna ukrepa so označili obdarovanje predšolskih otrok in ureditev cest v romskem naselju. Ukrepi, ki so jih krajanji (dodatno) predlagali sami, se v daleč največji meri vežejo na izobraževanje in zaposlovanje Romov.
- Za izboljšanje razmer lahko nekaj storijo tako Romi kot lokalno prebivalstvo. Krajanji na strani Romov v največji meri prepoznava zaposlovanje in služenje denarja, spoštovanje pravil in spoštovanje prebivalcev. Pri sebi pa približno tretjina odgovorov, ki jih ocenjujemo kot pozitivne, prepoznava možnosti v razumevanju in tolerantnosti, pri vključevanju v skupne (kulturne in druge) aktivnosti, pri prijavi prekrškov in v zaposlovanju.

3.4 ZAKLJUČKI NA PODLAGI ANALIZE STANJA

Cilj analiz je bil pridobiti jasnejšo sliko stanja in usmeritve pri postavljanju ciljev in ukrepov z namenom, da bodo odražali napredek k izboljšavi stanja.

V okviru analize in intervjujev smo zasledovali področja, ki jih obravnava večina strateških dokumentov s področja romske tematike in jih naslavlja tudi NPUR 2021–2030.

Tako so bila vprašanja usmerjena v pridobivanje podatkov, vezanih na demografske podatke, bivalne razmere, stanje na področju vzgoje in izobraževanja, socialnega varstva in zaposlovanja, zdravstvenega varstva, varnosti, kulture, sodelovanja z okolico ter splošne potrebe romskih prebivalcev.

Struktura strategije je zato zastavljena na zgoraj omenjenih poglavjih, znotraj posameznega področja pa so predstavljeni:

1. povzetki raziskav (ugotovitve analiz med romskimi prebivalci in večinskim prebivalstvom),
2. pregled dejanskega stanja z vidika institucij ter
3. cilji in ukrepi.

4. PODROČJE 1: BIVALNE RAZMERE

Pri reševanju romskega vprašanja se največkrat pojavljajo izzivi, ki so vezani na bivalne razmere romske skupnosti. Romska naselja po Sloveniji praviloma nimajo urejenih lastniških razmerij ter urejenega dostopa do vode in elektrike. Zato je tudi z vidika človekovih pravic to področje največkrat izpostavljeno kot izziv, saj so življenjski standardi v romskih skupnostih večinoma pomanjkljivi.

Poudarek pri tem področju je usmerjen le na romsko naselje Krušče, in sicer z vidika lastništva, komunalne in cestne infrastrukture ter urejenosti in varstva okolja.

Romska domovanja izven naselja (znotraj KS Cerklje ob Krki in drugod po občini) so umeščena znotraj že obstoječih naselij. Gre za zidana domovanja, ki so priključena na vodovodno in električno omrežje. Lastništvo objektov je urejeno, ena družina živi v najemu (vir dohodka je plača), preostale družine so v lastnih domovih (npr. odkup preko socialnih transferjev ali s strani druge osebe).

4.1 UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI

Odlok o občinskem prostorskem načrtu za območje Občine Brežice v petem odstavku 44. člena omenja romsko naselje:

»V občini je locirano tudi romsko naselje med lokalnim središčem Cerklje ob Krki in Gazicami (GAZ-03 SSe). Romsko naselje je locirano izven naravne vrednote in ekološko pomembnega območja Krke. Obdaja ga gozd, ki je požarno ogrožen in iz tega vidika tudi varovan. Širše gozdnato območje je požarno

ogroženo zaradi skladiščnih prostorov Slovenske vojske v bližini Gazic. Romsko naselje ima urejen dostop do javnega prometnega omrežja in je priklopljeno na javni vodovodni sistem, ki je v upravljanju občine. Romsko naselje še ni priključeno na energetska infrastrukturo in nima urejenega odvajanja odpadnih voda. Za območje se predvideva priključevanje na individualne čistilne naprave. Ker lokacija še ni opredeljena kot območje stavbnih površin, se jo vključi v sanacijo razpršene gradnje.«

Slika 2: Romsko naselje Krušče (Legenda: objekt označen z »/« je prazen oz. gre za pomožni objekt).

Kot že rečeno, se v nekaterih dokumentih in splošni rabi romsko naselje imenuje Krušče. To poimenovanje verjetno izvira iz romske besede hrušče (vas). V splošni rabi se naziv Krušče uporablja za opis romskega naselja, ki spada pod naselje Gazice, zato tudi naslov Gazice 29.

V naselje Krušče vodi makadamska pot, ki jo je, po podatkih KS Cerklje ob Krki, potrebno vsako leto urediti (navoz gramoza), saj je območje močvirnato. Na podlagi podatkov iz *Prostorskega informacijskega sistema občin* (PISO) je možno razbrati 24 objektov. Cesta predstavlja ločnico med

levim delom naselja, ki stoji na stavbnem zemljišču, in desnim, ki stoji na kmetijskem zemljišču. Vsi objekti stojijo na tujih zasebnih parcelah in zato lastništvo ni urejeno.

V naselju se glede na odgovore in terenski ogled nahaja 15 domovanj: trije kontejnerji, sedem zidanih hiš, ena montažna hiša in štiri lesene hiše. Ostali objekti so prazni oziroma gre za pomožne objekte.

Vsa domovanja so priključena na vodovodni sistem, nobeno pa ni priključeno na električno, internetno ali TV omrežje. Električno energijo 14 domovanj zagotavlja z uporabo agregatov na bencin, eno od teh pa uporablja tudi solarne panele. Večina domovanj je dvosobnih, zidane stavbe so dvoetažne in večsobne, pri čemer je pri vseh primerna za bivanje le pritlična etaža.

Prebivalci se zavedajo, da niso lastniki parcel, na katerih so zgradili domovanje, same stavbe pa smatrajo za svojo lastnino.

Tabela 4: Pregled podatkov o bivalnih razmerah v naselju Krušče po gospodinjstvih.

Gospodinjstvo	Število oseb	Odrasli (nad 16 let)	Mladostniki (16–30 let)	Otroci (do 15 let)	Opis stanja
1	6	2	2	2	zidana, štiri spalnice, kuhinja, kopalnica
1a	5	0	2	3	*na lokaciji živijo le čez zimo
2	6	0	2	4	kontejner, oblečen v les, soba, kuhinja, kopalnica
3	5	1	1	3	brunarica, obnovljena, ena soba, kuhinja, kopalnica
4	6	1	1	4	brunarica, obnovljena, dve sobni, kuhinja, kopalnica
5	9	2	4	3	zidana, stara 30 let, uporabni dve sobi, kuhinja, kopalnica, garaža
6	3	2	1	0	montažna, dvosobna, kuhinja, kopalnica, vrt
7	6	2	1	3	zidana, stara 30 let, štiri spalnice, dve dnevni sobi, dve kopalnici, kuhinja
8	4	1	1	2	lesena in dozidana, dvosobna, kuhinja, kopalnica
9	6	3	0	3	zidana, v slabem stanju, dvosobno, kopalnica, zunanja kuhinja
9a	6	1	1	4	*družina občasno živi v gospodinjstvu št. 9
10	9	2	3	4	dva kontejnerja v izredno slabem stanju, brez vrat in oken
11	4	2	2	0	zidana, dvosobna, kuhinja kopalnica
12	7	0	2	5	lesena, enosobna, kuhinja, kopalnica
13	5	0	2	3	zidana, dve spalnici, dnevna, kuhinja, kopalnica

14	8	0	6	2	zidana, ena spalnica, kuhinja, kopalnica, v slabem stanju, živijo na relaciji Gazice–Kerinov grm
22	3	0	2	1	kontejner, dozidan, dve spalnici, kuhinja, kopalnica
Skupaj	98	19	33	46	

4.2 UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM

Zaključki, ki jih lahko razberemo na osnovi ankete, izvedene med prebivalci KS Cerklje ob Krki, so sledeči:

- **Večina je mnenja, da so Romi do nepremičnin prišli nelegalno** (81% respondentov meni, da ta trditev zelo drži).
- **Večina je mnenja, da romske družine ne plačujejo davkov, prispevkov in položnic:** 78 % respondentov meni, da ta trditev zelo drži.
- **Večina ni seznanjena ali so gospodinjstva v romskem naselju opremljena z vodo in elektriko:** gre za trditev, pri kateri je največji delež vprašanih odgovoril z »ne vem« in tako ni podal mnenja, in sicer je to storilo kar 37 % udeležencev. To je indikator, da ni pravega poznavanja stanja v romskem naselju.
- **Večina je mnenja, da Romi niso lastniki parcel in nepremičnin, v katerih živijo:** 73 % respondentov meni, da ta trditev drži.
- **Le 42 % respondentov meni, da so romska prebivališča pozimi ogrevana.** Zanimivo je, da je pri tej trditvi delež odgovorov »ne vem« precej velik (31 % vseh odzivov), kar je zopet indikator, da je na splošno precej nepoznavanja glede bivalnih razmer.

Vprašani so kot za najbolj smiselne ukrepe, ki bi jih bilo potrebno izvajati, ocenili sledeče:

- preprečevanje nenadzorovanega širjenja romskega naselja z ovirami: 90 %,
- odklop vode in elektrike za neplačnike: 89 %,
- preverjanje in prijava stalnega prebivališča: 89 %,
- policijske akcije ozaveščanja Romov o tem, kaj je zakonito in kaj ne: 83 %.

Vsem zgoraj naštetim ukrepom je skupno to, da naslavlja (temeljitejše) omejevanje in/ali kaznovanje Romov.

4.3 PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ

To področje se dotika vprašanj lastništva, cestne in komunalne infrastrukture ter urejenosti in varstva okolja.

4.3.1 Lastništvo

Kot že rečeno, je romsko naselje nelegalno zgrajeno na zasebnih zemljiščih. Le-ta so bila nekoč v družbeni lasti in so bila lastnikom vrnjena v postopku vračanja premoženja članom bivše agrarne skupnosti. Postopki zapuščin so ob nenehnem opominjanju in spodbujanju tekli več let, pri čemer tudi interes dedičev, ki so se zavedali težav in stroškov (v tem primeru povezanih z lastnino) ni bil prav pretiran.

Po vzpostavitvi lastniške strukture je razumljivo prišlo do pričakovanja lastnikov, da se jih z odkupom razbremeni lastništva, vendar pravni sistem ne omogoča zakonitega pristopa v takšni smeri. Samoupravna lokalna skupnost sme namreč skladno z *Zakonom o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti* pridobivati zgolj premoženje, ki ga potrebuje za opravljanje lastnih nalog, brez nepotrebnih zalog. Tudi če bi občina z odkupom zemljišč začela, dokončna izpeljava pravnih poslov ne bi bila izvedljiva zaradi določil *Gradbenega zakona*, ki prepovedujejo tako promet z zemljišči, na katerih so zgrajeni nelegalni objekti, kot tudi priključitev takšnih objektov na komunalno infrastrukturo. Zato je bil s strani Občine Brežice podan predlog spremembe področne zakonodaje, ki bi omogočala ureditev lastništva.

V NPUR 2021–2030 je *Ministrstvo za okolje in prostor* (MOP) zavzelo stališče, da poseben zakon za interventno urejanje romskih naselij ni potreben, saj bi nesistemske posegal na področje urejanja prostora in gradnje, njegovo izvajanje pa bi ostale državljanke postavilo v neenakopraven položaj. Po dostopnih podatkih tudi v nobeni drugi evropski državi ne poznajo takšnega načina ureditve. MOP se zavzema, da se legalizacija romskih naselij izvaja v okviru priprave občinskih prostorskih načrtov (OPN) in njihovih sprememb ter dopolnitev. Sočasno s pripravo OPN in občinskega podrobnega prostorskega načrta (OPPN) morajo lokalne skupnosti pripraviti tudi programe opremljanja kot podlago za izvedbo komunalne infrastrukture v vseh naseljih. Za ta namen so na voljo sredstva evropske kohezijske politike, za katera se morajo potegovati lokalne skupnosti na razpisih, prav tako pa so že bila in še bodo na voljo finančna sredstva iz državnega proračuna na področju regionalnega razvoja.

Poudariti je potrebno, da **bi se zadeve vezane na problematiko lastništva lahko že začele reševati, saj lahko Romi sami od lastnikov odkupijo zemljišča in jih nato legalizirajo ter priključijo na ustrezno infrastrukturo**. Romi lahko torej sklenejo dogovore neposredno z lastniki, v kolikor torej obstaja resničen interes. Seveda pa je glede na številčnost solastnikov parcel na katerih stoji romsko naselje, težko pričakovati, da bodo posamezniki to lahko storili. K temu bi lahko pristopili tisti posamezniki, ki so si nelegalno izgradili objekt na parcelah, kjer je le en lastnik.

Stališče do tematike je podala tudi *Upravna enota Brežice*, ki je v dopisu št. 021-53/2021/23 z dne 15. 3. 2021 pojasnila, da je od leta 1997 do danes obravnavala skupaj 18 zadev za degradacijo in uzurpacijo na podlagi odločb gradbenega inšpektorja (Gazice 29 oz. naselje Krušče), saj na podlagi uradnih evidenc upravne enote noben od objektov v romskem naselju nima izdanega gradbenega dovoljenja.

Vendar problem legalizacije objektov ni edina težava v naselju Krušče. Problematika, ki so jo izpostavili tudi Romi sami, je preseljevanje Romov in s tem povezana prijavna obveznost vložitve vloge za prijavo prebivališča po določilih *Zakona o prijavi prebivališča* (ZPPreb-1).

Glede problematike **prijave prebivališča** izpostavlja *Upravna enota Brežice*, da je bistvenega pomena posameznikova naselitev na določenem naslovu. Naselju Krušče je namreč dodeljena le ena hišna številka oziroma naslov, in sicer Gazice 29. Glede razrešitve tega izziva so potekali razgovori z *Geodetsko upravo Republike Slovenije* (Geodetsko pisarno Brežice) glede možnosti določitve hišnih številok oziroma dodatkov k hišni številki Gazice 29.

Največji izziv, ki ga je predstavljal takratni *Zakon o prijavi prebivališča* (ZPPreb-1), kakor tudi predhodni *Zakon o prijavi prebivališča* (ZPPreb), je bil, da ni bilo določenih kriterijev oziroma meril za prijavo prebivališča posameznikov, kot je primernost objekta in njegova naselitvena zmogljivost. Tako v preteklosti Upravne enote niso imele pravne podlage za preverjanje oz. presojo navedenih podatkov glede prijave prebivališča.

Spremembe na tem področju so bile uvedene šele z 27. 6. 2021, ko se je pričel uporabljati *Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o prijavi prebivališča* (ZPPreb-1A). Z ZPPreb-1A se je ponovno

avedla krajevna pristojnost za prijavo prebivališč, novost pa je tudi, da mora upravna enota ob novi prijavi osebe, ki vloži vlogo za prijavo prebivališča, z vpogledom v podatke *Registra stalnega prebivalstva* (povezave z evidencami GURS) preveriti podatek o dejanski rabi dela stavbe, uporabni površini dela stavbe, namenjene stanovanjski rabi oz. nastanitvi ter število prijavljenih oseb na naslovu, na katerega se prijavlja prebivališče (torej z ZPPreb-1A so določeni po novem standardi za prijavo prebivališča).

ZPPreb-1A določa tudi izjeme od predpisanih standardov, in sicer, da ne glede na navedene standarde upravna enota prijavi prebivališče, kadar gre za prijavo prebivališča otroka na naslov, ki je enak že prijavljenemu naslovu enega ali obeh staršev, kar velja tudi za polnoletnega otroka, ki so ga starši dolžni preživljati. Izjeme glede prijave določa tudi za prijavo ožjih družinskih članov, in sicer za ožje družinske člane predvideva postopek preverjanja resničnosti prijave (ugotovitveni postopek).

ZPPreb-1A ohranja tudi institut zakonskega prebivališča (prijava na naslov občine idr.) in še vedno določa, da je stalno prebivališče novorojenčka, rojenega v Republiki Sloveniji, enako stalnemu prebivališču matere oz. očeta, če mati v Republiki Sloveniji nima stalnega prebivališča.

4.3.2 Cestna infrastruktura

Do naselja Krušče vodi cesta, ki ga deli na dva dela. Makadamska cesta leži na močvirnatih tleh, zato je njen javni del vsako leto saniran. Slabo stanje ceste je v prvi vrsti ovira za otroke, ki so na poti do šolskega avtobusa premočeni in blatni.

S strani Komisije je bile podana pobuda o asfaltiranju javnega dela ceste. Pri ureditvi cestne infrastrukture je bila podana tudi pobuda za ureditev avtobusne postaje za otroke, ki čakajo na prevoz v šolo, ki se je že uredila v letu 2021.

4.3.3 Komunalna opremljenost (voda, elektrika)

Naselje Krušče ima omogočen dostop do vode, ni pa zagotovljene možnosti priklopa na električno omrežje. Priklopi niso mogoči zaradi prepovedi iz 1. in 6. točke 93. člena *Gradbenega zakona* (v nadaljevanju: GZ), saj lastniki nelegalno zgrajenih objektov niso lastniki nepremičnin, na katerih objekti stojijo.

GZ namreč navaja, da so za nedovoljen objekt in neskladno uporabo objekta, glede na **vrsto gradnje, prepovedana ravno izvedba komunalnih priključkov na gospodarsko javno infrastrukturo ter določitev hišne številke**, kar pa je predpogoj za določitev merilnega mesta.

Situacija tako ne omogoča priklopa na omrežje zato, ker ni urejeno lastništvo. Zaradi neurejenih lastniških razmerij prav tako niso izpolnjeni pogoji za določitev hišnih števil. Na tej točki moramo poudariti tudi, da je oskrba z električno energijo državna gospodarska javna služba in občina v osnovi nima pristojnosti, vsekakor pa lahko v postopkih priprave prostorskih aktov in izvrševanju strategije poskuša olajšati način pridobitve električne energije.

Situacija s priključitvijo naselja na vodovodni sistem je nekoliko drugačna, saj ima, po navedbah *Komunale Brežice* z dne 17. 3. 2021, romsko naselje Krušče (Gazice 29) izveden skupni vodovodni priključek za vse uporabnike. Uporabniki imajo sicer vgrajene lastne vodomere, ki pa niso obračunski vodomeri, zato ne odražajo pravilne porabe.

Voda se tako uporabnikom obračunava na podlagi povprečne porabe vode na osebo v Sloveniji, ki znaša 4,17 m³ na osebo na mesec oz. 50 m³ na osebo na leto, in na podlagi števila prijavljenih oseb v posameznem gospodinjstvu. Na naslovu Gazice 29 je prijavljenih 16 gospodinjstev, ki prejemajo račune za komunalne storitve.

Komunala ima tako za več kot 20.000,00 EUR odprtih terjatev, ki jim jih pri določenih uporabnikih uspeva zapirati zaradi dogovora za poplačilo dolgov med *Centrom za socialno delo Brežice* (CSD) in med prejemnikom socialnega transferja.

4.3.4 Urejenost in varstvo okolja

Komunala Brežice z dne 17. 3. 2021, navaja, da je v naselju 60 prebivalcev (16 odjemnih mest) za pobiranje smeti, ki jim za storitve zaračunavajo pavšal (3 kubike = mesečna poraba enega človeka). Oskrba z vodo in odvoz smeti se izvaja nemoteno, vendar pa so kante za smeti dotrajane.

Poleg tega je zavedanje prebivalcev o pomembnosti ločevanja odpadkov še vedno na nizki ravni. V letu 2020 je zato inšpektor zaradi izjemno slabega ločevanja ustavil odvoz odpadkov iz Gazic 29. V mešanih komunalnih odpadkih so bili namreč prisotni biološki in gradbeni odpadki.

Izvedene so bile preventivne akcije (vodja zbiranja in odvoza komunalnih odpadkov je osebno obiskal vse hiše v naselju in jih spodbudil k ločevanju odpadkov ter plačilu tekočih in zapadlih obveznosti do Komunale Brežice, jim svetoval, da si uredijo plačilo položnic preko CSD (direktni odtegljaj od socialnih prispevkov), ter jim v znak vzpodbude k vestnemu ločevanju podaril eno rolo rumenih vreč za zbiranje mešane komunalne odpadne embalaže (MKOE).

Zaradi zagotovitve starešin iz romskega naselja, da bodo pričeli redno plačevati stroške odvoza smeti in vode je Komunala Brežice ponovno pričela s hišnim odvozom odpadkov (MKO in MKOE). Žal se situacija kljub vsemu ni izboljšala.

Problematika odpadkov ni vezana le na naselje, temveč tudi na reciklažni center Boršt. Komunala poudarja, da Romi ne upoštevajo opozorilnih tabel na nakladalni rampi in opozoril zaposlenih. Večkrat ne upoštevajo tudi varnostne službe, ki so jo v centru primorani plačevati izključno zaradi agresivnega obnašanja Romov.

Opažajo, da prihajajo v RC Boršt tudi Romi iz Krške občine. Letno se zgodita povprečno dve kraji (do 10 akumulatorjev, do 1000 litrov dizelskega goriva), kjer so iz posnetkov varnostnih kamer razbrali, da je šlo za Rome.

4.4 CILJI IN UKREPI STRATEGIJE

Na področju bivalnih razmer so cilji zastavljeni po sklopih: lastništvo, cestna infrastruktura, komunalna opremljenost (voda in elektrika) ter urejenost in varstvo okolja.

Cilj 1	Ureditev lastniških razmerij	
Področje	Bivalne razmere – lastništvo	
Začetno stanje	Vse parcele v naselju Krušče, na katerih stojijo domovanja Romov, imajo neurejeno lastništvo.	
Cilj	Ureditev lastniških razmerij in statusa zemljišč v naselju Krušče.	
Ukrepi in merila uspešnosti		
Ukrep	Merilo uspešnosti	
Ukrep 1.1: Priprava Občinskega podrobnega prostorskega načrta.	Merilo 1.1: Sprejet OPPN.	
Ukrep 1.2:	Merilo 1.2: Urejena lastniška razmerja v naselju Krušče.	

Odkup zemljišč, ko bo to omogočala zakonodaja.	
Ukrep 1.3: Sklenitev dogovora o načinu odplačevanja zemljišč med občino in Romi.	Merilo 1.3: Sklenjen dogovor o načinu odplačevanja zemljišč med občino in Romi.

Cilj 2	Preimenovanje naselja	
Področje	Bivalne razmere – lastništvo	
Začetno stanje	Neustrezna uporaba imena za romsko naselje, ki izvira iz naziva naselja (Krušče) in naslova (Gazice 29)	
Cilj	Nedvoumna uporaba poimenovanja romskega naselja Krušče in naselja Gazice	
Ukrepi in merila uspešnosti		
Ukrep	Merilo uspešnosti	
Ukrep 2.1: Preimenovanje dela naselja Gazice v naselje Krušče.	Merilo 2.1: Odlok o preimenovanju dela naselja.	

Cilj 3	Ureditev javne poti do naselja	
Področje	Bivalne razmere – cestna infrastruktura	
Začetno stanje	Slabo stanje javne poti do naselja Krušče, ki jo je potrebno vsako leto vzdrževati in ki šoloobveznim romskim otrokom otežuje dostopnost do šolskega avtobusa.	
Cilj	Urediti javni del poti do naselja Krušče in s tem zagotoviti šoloobveznim otrokom lažjo dostopnost do šolskega javnega prevoza, posledično pa zmanjšati diskriminacijo romskih otrok (večja verjetnost za obiskovanje šole v suhih in čistih oblačilih).	
Ukrepi in merila uspešnosti		
Ukrep	Merilo uspešnosti	
Ukrep 3.1: Asfaltiranje javnega dela ceste JP 524121 Gazice-romsko naselje	Merilo 3.1: Asfaltirana cesta JP 524121 Gazice-romsko naselje.	

Cilj 4	Ureditev komunalne infrastrukture	
Področje	Bivalne razmere – komunalna infrastruktura	
Začetno stanje	Vsa domovanja v romskem naselju so priključena na vodovod, ki pa ni reguliran s števci, vsa domovanja so brez priklopa na elektriko.	
Cilj	Zagotoviti dostop do javnih dobrin (voda in električna energija) v romskem naselju Krušče z namenom izboljšanja življenjskega standarda.	
Ukrepi in merila uspešnosti		
Ukrep	Merilo uspešnosti	
Ukrep 4.1: Izvedba postopka za priključitev na el. omrežje, ko bodo urejena lastništva oz. ko bo to omogočala zakonodaja.	Merilo 4.1: Polovica domovanj v naselju Krušče je priključenih na električno omrežje.	
Ukrep 4.2:	Merilo 4.2:	

Sklenitev dogovora o načinu odplačevanja zemljišč med občino in Romi.	Sklenjen dogovor o načinu odplačevanja zemljišč med občino in Romi.
Ukrep 4.3: Analiza stanja vodovodnih števcov z namenom vzpostavitve obračuna po dejanski porabi, kar bo posledično vplivalo na ureditev dolgov.	Merilo 4.3: Urejena evidenca porabe vode v naselju Krušče.
Ukrep 4.4: Vzpostavitev partnerstva med Komunalo Brežice in CSD Brežice z namenom vzpostavitve sistema odplačevanja preteklih dolgov in zagotoviti sistem rednega plačevanja stroškov.	Merilo 4.4: Dolgovi prebivalcev romskega naselja so odplačani. Od vzpostavitve naprej do konca trajanja strategije prebivalci redno plačujejo komunalne storitve.

Cilj 5	Varstvo okolja
Področje	Bivalne razmere – varstvo okolja
Začetno stanje	Okolice naselja je v osnovi urejena, vendar je v bližini možno zaznati črna odlagališča (npr. Zasap, ob letališču ...). Prebivalci romskega naselja ne izvajajo ločevanje odpadkov. Gospodinjstva imajo dotrajane zabojnike za smeti. Kraje v Zbirnem centru Boršt in neupoštevanje pravil zbirnega centra s strani romskega prebivalstva.
Cilj	Povečati skrb in odgovornost romskih prebivalcev za čisto okolje v naselju in okolici naselja Krušče ter posledično zmanjšati onesnaženost okolja.
Ukrepi in merila uspešnosti	
Ukrep	Merilo uspešnosti
Ukrep 5.1: Redno izvajanje delavnic in usposabljanj s strani Komunale Brežice z namenom ozaveščanja o ločevanju odpadkov.	Merilo 5.1: Večje zavedanje o skrbi za okolje in uspešno izvajanje ločevanja odpadkov med romskim prebivalstvom.
Ukrep 5.2: Zamenjava dotrajanih zabojnikov za smeti.	Merilo 5.2: Zamenjani vsi dotrajani zabojniki za smeti.
Ukrep 5.3: Ograditev celotnega zbirnega centra Boršt (fizična omejitev dostopa) in s tem vzpostavljena kontrola nad odvozom surovin (kovine, oblačila...).	Merilo 5.3: Zmanjšanje št. kraj na Zbirnem centru Boršt.
Ukrep 5.4: Postavitev vsaj enega 660 l zabojnika za MKO in MKOE ter 240 l zabojnika za BIO v spodnjem in zgornjem delu naselja Krušče, ki bi jih Komunala Brežice praznila ob rednem odvozu.	Merilo 5.4: Zmanjšanje količine odpadkov po gozdovih in na poljih (črna odlagališča Zasap, ob letališču ...).

5. PODROČJE 2: VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE

NPUR 2021–2030 navaja, da je *Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport* na področju vzgoje in izobraževanja pri romski populaciji (najbolj na Dolenjskem, kamor spadajo tudi Romi iz občine Brežice) zaznalo naslednje ovire:

- še vedno nezadostna vključenost romskih otrok v vrtce in neredno obiskovanje že vpisanih otrok v vrtce,
- prevelik delež odsotnosti od pouka v osnovnih šolah,
- izjemno nizek delež otrok, ki zaključijo osnovno šolo (predvsem na Dolenjskem, v Posavju in v Beli krajini),
- nezadostno znanje slovenskega jezika,
- podvrženost stereotipom večinske skupnosti,
- veliko število otrok s posebnimi potrebami,
- nezaupanje romskih staršev v vzgojno-izobraževalne institucije,
- nizka stopnja izobraženosti romskih staršev,
- beg otrok od doma v škodljiva okolja,
- (včasih) premajhna senzibilnost strokovnega osebja v šolah,
- premajhna vključenost šolskega kadra v izpopolnjevanje in izobraževanje strokovnih delavcev za delo v večkulturnem okolju,
- premajhna podpora srednje in višješolskemu izobraževanju,
- premajhna samoaktivacija in participacija predstavnikov romske skupnosti.

5.1 UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI

Raziskava je pokazala, da večina romskih prebivalcev nima končane osnovne šole oziroma ima opravljeno osnovnošolsko obveznost.

Iz pogovorov je razvidno, da si od 60 oseb, ki v času svojega šolanja niso zaključile OŠ, samo dve osebi želita pridobiti osnovnošolsko izobrazbo. Največja ovira jima predstavlja pomanjkanje prevoza. Ostali menijo, da osnovnošolske izobrazbe ne potrebujejo, da so za došolanje prestari oziroma da se ga ne morejo udeležiti, saj skrbijo za otroke. Samo dve osebi sta preko Ljudske univerze končali OŠ, dve pa sta se udeležili delavnic, ki jih pripravlja ZRSZ.

Poročajo, da so, oziroma da so bili, njihovi otroci vključeni v OŠ in sodelovanje z OŠ označujejo kot dobro. Le trije otroci so vključeni v program predšolske vzgoje, dva osebi pa želita otroke vključiti v programe predšolske vzgoje.

Kot glavni razlog, da so njihovi otroci prenehali z obiskovanjem osnovne šole, starši navajajo predvsem nezainteresiranost otrok za obiskovanje pouka. Ključen trenutek za vključitev otrok v vrtec bi bila zaposlitev matere, saj bi bila odsotna in bi bilo zato predšolsko varstvo potrebno.

5.2 UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM

Zaključki, ki jih lahko razberemo na osnovi ankete izvedene med prebivalci KS Cerklje ob Krki, so sledeči:

- **Šole se preveč prilagajajo potrebam Romov:** 63 % respondentov meni, da ta trditev zelo drži oz. pretežno drži (27 %).
- **Večina šoloobveznih romskih otrok hodi v šolo:** 56 % respondentov se s to trditvijo ne strinja, (sploh ne drži 33 % in pretežno ne drži 26 %). Zanimivo pa je, da je več kot petina vprašanih (21 %) anketirancev bilo neopredeljenih.

Ukrep, ki je bil prepoznan kot smiseln, je **dodatna učna pomoč šoloobveznim otrokom**, in sicer ga za smiselnega ocenjuje 65 % respondentov (18 % meni, da gre za popolnoma smiseln ukrep, 47 % pa, da je smiseln).

5.3 PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ

V občini Brežice imamo pet osnovnih šol, ki imajo vključene tudi romske otroke (OŠ Brežice, OŠ Bizeljsko, OŠ Velika Dolina, OŠ Dobova in OŠ Cerklje ob Krki). Po lanskoletnih podatkih je bilo vanje vključenih 48 šoloobveznih romskih otrok.

Šole pri romskih otrocih izpostavljajo slabše znanje slovenskega jezika, občasne izostanke od pouka oz. prenehanje obiskovanja OŠ v 7. razredu, saj takrat večinoma zaključijo osnovnošolsko obveznost (9 do 11 let).

V času epidemije so tako šole kot tudi Občina dodatno pozornost namenile otrokom romske populacije. Pri osnovnih šolah, javnih zavodih katerih ustanoviteljica je občina in je kot taka pristojna za izvajanje procesa izobraževanja, so posebej za ranljive skupine prilagodili potek izvajanja učnega procesa, in sicer za socialno ogrožene, ki nimajo ustreznih pogojev za delo na daljavo, in ločeno tudi za romsko populacijo.

V šoli, kjer je zastopanost otrok iz romskega naselja največja, jih je v romskem naselju obiskovala svetovalna delavka. Preverila je njihovo informiranost in podajala usmeritve. Otrokom je bila za izposojno zagotovljena tudi šolska računalniška oprema. Informacije so se večkrat tedensko podajale s klici na telefonske številke, ki so jih sporočili za ta namen. Učitelji so pripravljali diferencirane izročke (jasna navodila, primeri rabe, raznolikost gradiv), ki so jih kopirane dostavili učencem osebno ali pa so jih poslali po navadni pošti. Svetovalna delavka in razrednik so stopili v stik z učenci in preverili njihovo delo ter razumevanje snovi. Hkrati so pridobili tudi povratno informacijo glede opravljenega dela, ki so jo ob koncu tedna pošiljali svetovalni delavki in ravnateljici. Odziv pri vseh romskih učencih je bil med 30 % in 100 %.

Na drugih šolah imajo le po nekaj romskih družin, katerih otroci obiskujejo pouk in ne živijo v romskem naselju, temveč se integrirajo v okolje. Naloge so tako ali prevzemali njihovi starši pred šolo ali pa so se jim posredovale po navadni ali elektronski pošti (če so jo uporabljali), po dogovoru pa so naloge fizično dostavili tudi zaposleni na šoli. Svetovalne delavke so jim bile preko telefonskih klicev vedno na voljo in jim podajale vse potrebne informacije. Naloge, ki so jih prejeli, so bile prilagojene minimalnim standardom, da so jih lahko v čim večji možni meri opravili s pomočjo staršev (ki v večini nimajo dokončane osnovnošolske izobrazbe).

Posebna skrb je bila namenjena tudi dostavi toplih obrokov v naselje in k družinam.

Vzpostavilo se je dobro sodelovanje med Centrom za socialno delo Brežice in šolami. Občina Brežice namreč v okviru svojega proračuna zagotavlja sredstva:

- *Centru za socialno delo Posavje, enota Brežice* v obliki programa »Pomoč Romom pri socializaciji«, kjer sta vključeni 2 osebi, ki skrbita za ozaveščenost in vzdrževanje osnovnih higienskih navad osnovnošolske populacije otrok;
- *Centru za socialno delo Posavje, enota Brežice* v obliki programa »Pomoč pri učenju in druga pomoč otrokom, učencem, dijakom in drugim udeležencem izobraževanja« s katerim smo zagotovili učno pomoč romskim učencem v osnovnih šolah, kjer te, ker ni zadostne populacije, nimajo priznanega dodatnega kadra (OŠ Velika Dolina in OŠ Dobova).

Javne delavke, ki romskim družinam nudijo pomoč, spodbujajo otroke k rednemu obiskovanju šole in

jim nudijo pomoč pri učenju.

Šole izpostavljajo, da bi potrebovale dodatna sredstva za nabavo šolskih in drugih potrebščin, priznavajo pa tudi, da je angažiranost CSD Brežice pri nabavi šolskih potrebščin romskim otrokom dobrodošla.

Šole so tudi mnenja, da bi bilo za uspešno socializacijo romskih otrok nujno potrebno, da so otroci v zgodnjem otroškem obdobju vključeni v vrtec. Stopnja vključenosti otrok v vrtec je pri romski populaciji izredno nizka, kar je potrdila tudi analiza na terenu.

Najvišjo zastopanost romskih otrok ima *OŠ Cerklje ob Kri*, ki v dopisu št. 095-1/2021-1 z dne 11.3.2021 podaja podatke, da šolo obiskuje okvirno 29 učencev romskega porekla. Aktivnosti, ki jih izvajajo na tej šoli, so:

a) Dejavnosti, ki izhajajo iz zakonskih podlag za OŠ

Na podlagi vpisanega števila romskih učencev šoli pripada zmanjšan normativ pri oblikovanju oddelkov. Poleg tega šola pridobiva sistemizirane ure dodatne strokovne pomoči za učence Rome, kar je vezano na število vpisanih. Na šoli je ta delež po navadi 0,75 deleža delovnega mesta.

b) Dejavnosti, ki izhajajo iz letnega delovnega načrta šole, individualiziranih programov izobraževanja za posameznega učenca Roma ter vizije šole

V okviru dela z učenci Romi za vsakega učenca izdelava izvirni individualizirani načrt dela. Ta vključuje urnik ur dodatne strokovne pomoči, močna področja, šibka področja, načrt ocenjevanja, prilagoditve pri pouku, prilagoditve pri ocenjevanju, sodelovanje s starši.

Glede na letni delovni načrt šole skrbijo za aktivno udeležbo učencev Romov v vseh šolskih in obšolskih dejavnostih (plavanje, ekskurzije ipd.). Šola učencem prav tako zagotovi pripomočke za delo ob začetku šolskega leta in med njim.

V šoli je zaposlena romska pomočnica, preko sistema javnih del pa tudi dve delavki, od katerih je ena Rominja.

Občina Brežice v okviru svojega proračuna zagotavlja sredstva:

- Osnovni šoli Cerklje ob Krki v obliki programa »Pomoč pri učenju in druga pomoč otrokom, učencem, dijakom in drugim udeležencem izobraževanja«, kjer je vključena ena oseba iz romskega naselja, ki skrbi za redno vključevanje učencev v izobraževalni proces, večjo vključenost otrok v program vrtca in izvajanje aktivnosti za lažje sledenje učnemu procesu;
- za vzpostavitev delovnega mesta in redno zaposlitev romske spremljevalke na OŠ Cerklje ob Krki. Na to delovno mesto je zaposlena Rominja, ki opravlja povezovalno vlogo med otroci, starši in šolo.
- za nakup šolskih potrebščin za romske učence in za pokrivanje materialnih stroškov za dodatno delo z romskimi učenci.

Na področju sodelovanja s starši na šoli opažajo pozitiven premik, ki je predvsem rezultat obiskov v naselju Krušče. Tako se šola v naselje odpravi približno vsak drugi mesec, poskrbi za obdarovanje predšolski otrok in starše seznanji z relevantnimi informacijami (npr. s protikoronskimi ukrepi ter s potekom šolanja). Na šoli so izvedli tudi dve srečanja z mladimi mamicami, da bi jim na ta način približali idejo vrtca.

Terensko delo se je izkazalo za učinkovito tudi pri izvajanju prostovoljne dodatne pomoči romskim otrokom med epidemijo, ki jo je izvajala Monika Ferenčak. V naselju se je dvakrat tedensko izvajala prostovoljna učna pomoč, prostovoljecem so se zagotovile poučne dvojezične knjige za otroke

(slovenščina – romščina). S pomočjo prostovoljnega dela se je vzpostavilo zaupanje romskega prebivalstva do prostovoljcev.

5.4 CILJI IN UKREPI STRATEGIJE

Ukrepi s področja vzgoje in izobraževanja so vezani na zagotavljanje sredstev za izvajanje preventivnih delavnic, saj je 65 % respondentov ocenilo kot najbolj smiselni ukrep **dodatna učna pomoč šoloobveznim otrokom**.

Cilj 6	Dvig izobrazbe med romsko populacijo
Področje	Vzgoja in izobraževanje
Začetno stanje	Romska populacija ima nizko stopnjo izobrazbe (manj kot 20% ima končano OŠ oz. šolsko obveznost), večina predšolskih otrok ni vključenih v predšolsko vzgojo (le 10% otrok je vključenih v vrtec), posledično je znanje slovenskega jezika slabo, zato otroci težje usvajajo učno snov.
Cilj	Izboljšati izobrazbeno strukturo Romov, udeležbo romskih otrok v programih predšolske vzgoje in udeležbo šoloobveznih romskih otrok v rednem izobraževanju.
Ukrepi in merila uspešnosti	
Ukrep	Merilo uspešnosti
Ukrep 6.1: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje dodatne učne pomoči v romskem naselju s poudarkom na učenju slovenskega jezika.	Merilo 6.1: Vsaj 10 šoloobveznih otrok bo na letni ravni vključenih v dodatno učno pomoč, ki bo prispevala k izboljšanju njihovega znanja slovenskega jezika.
Ukrep 6.2: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje promocijskih aktivnosti za spodbujanje vključevanja predšolskih otrok v vrtec.	Merilo 6.2: Na letni ravni izvedba vsaj 3 promocijskih akcij in povečati vključitev romskih otrok v vrtec OŠ Cerklje ob Krki na 30% do konca izvedbe strategije.
Ukrep 6.3: Kontinuirano zagotavljanje sredstev za program romski pomočnik za eno romsko osebo na OŠ Cerklje ob Krki, ki ima najštevilčnejši vpis romskih otrok.	Merilo 6.3: Za časa izvajanja strategije zagotovljena sredstva za nadstandard – romski pomočnik na OŠ Cerklje ob Krki, ki je romskega porekla.
Ukrep 6.4: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje programov, ki bodo pripomogli k dvigu prisotnosti romskih otrok v šoli in posledično ozaveščanje, da je izobrazba vrednota (npr. športni dnevi, naravoslovni dnevi – živalski vrt, plavanje, izlet z vlakom, obiski gasilcev, dnevi kulture – obisk muzeja, bralne urice itd.). Delo se izvaja na terenu v romskem naselju in na organiziranih lokacijah z namenom ozaveščanja staršev o nujnosti pošiljanja otrok k pouku, kjer tovrstne izkušnje pridobijo po	Merilo 6.4: Dvig deleža romskih otrok s končano osnovno šolo na 40%.

predpisanem kurikulumu šole, otrokom pa v varnem okolju nudenje novih izkušenj, ki si jih bodo želeli doživeti večkrat).	
<p>Ukrep 6.5: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti vključitev mladih Romov (16 – 30 let) v programe za pridobitev izobrazbe.</p>	<p>Merilo 6.5: Vključitev vsaj 5 oseb v program dokončanja osnovne šole za odrasle.</p>

6. PODROČJE 3: SOCIALNO VARSTVO

NPUR 2021–2030 ugotavlja, da so številni pripadniki romske skupnosti, zlasti kadar živijo strnjeno v delih naselja in še posebej v primerih, ko živijo v romskih naseljih, v večini primerov dokaj slabo vključeni v širše družbeno okolje. Posledično znotraj svojih skupnosti oblikujejo in delujejo skladno z lastnimi sistemi norm in vrednot ter praks in vedenj, ki se lahko razlikujejo od sistema norm in vrednot v večinski družbi.

V teh sistemih izobrazba in zaposlitev pogosto nista posebej cenjeni, zaradi česar sta (ob upoštevanju težav z razumevanjem uradnega jezika) osipništvo in prekinitev izobraževanja že pred zaključkom osnovne šole ter opustitev izobraževanja pogosta pojava. Manko izobrazbe zelo zmanjša možnosti njihove zaposlitve, zaradi česar postane njihovo preživetje in preživljanje družin odvisno od alternativnih oblik zaslužka ter v največji meri od pravic iz javnih sredstev (tj. socialnih transferjev). Taki vzorci življenja imajo navadno za posledico zelo nizek socialno-ekonomski položaj posameznikov in družin, visoko stopnjo tveganja revščine ter veliko nevarnost za medgeneracijski prenos revščine.

Romske ženske znotraj romske skupnosti (poleg romskih otrok) predstavljajo najbolj ranljivo podskupino znotraj ranljive družbene skupine. V večinoma patriarhalni družbeno-družinski strukturi so romske ženske večinoma omejene na socialni vlogi matere in gospodinje. Glede na navedeni družbeni vlogi, ki sta jim pripisani in ki naj bi ju (mlade) Rominje začele prevzemati že zelo zgodaj v življenju, redke zaključijo osnovo šolo.

S prekinitvijo šolanja in prevzemom vlog gospodinj in mater (in ne tudi zaposlenih oseb), padejo v močno podrejen položaj v skupnosti, ki jim zelo omeji možnosti samostojnega življenja ali bega iz nevdržnih razmer, saj zaradi omejenih stikov z zunanjim svetom niti ne poznajo svojih možnosti in pravic.

Dodatno pozornost znotraj socialno-aktivacijskih ukrepov je treba tako posvetiti prav opolnomočenju romskih žensk, saj so le-te v zelo ranljivem položaju, hkrati pa so zaradi svojih vlog najpomembnejši dejavnik primarne socializacije otrok.

6.1 UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI

Zgoraj navedene ugotovitve NPUR 2021–2030 veljajo tudi za Rome v občini Brežice. Analiza med romskimi prebivalci je namreč potrdila dejstvo, da:

- je večina posameznikov odvisna od socialne pomoči,
- da so ženske večinoma v vlogi matere in gospodinje (22 družin od 25 gospodinjstev prejema otroške dodatke, 7 mater prejema starševski dodatek) in
- da je med Romi nizka stopnja zaposlenosti.

Tabela 5: Pregled podatkov o deležu in vrsti prejemka med romsko populacijo

Prihodki	Starost 16+	Socialna pomoč	%	Starševski dodatek	%	Plača/pokojnina	%	Število gospodinjstev	Otroški dodatek	%
KS Cerklje	74	60	81,08	6	8,11	4	5,41	19	17	89,47
Druga naselja	21	11	52,38	1	4,76	2	9,52	6	5	83,33
Skupaj	95	71	74,74	7	7,37	6	6,32	25	22	88,00

V javnosti se pogosto postavlja teza, da imajo romski prebivalci izredno visoke prejemke (kar je potrdila tudi analiza med večinskim prebivalstvom), pa kljub vsemu je med populacijo moč prepoznati revščino.

Zato je bilo romskim prebivalcem postavljeno tudi vprašanje, čemu namenjajo sredstva iz socialnih transferjev. Na vprašanje »Kaj ste lansko leto kupili oz. za katere stvari porabite denar?« so običajno odgovorili, da denar namenijo za osnovne življenjske potrebščine, največkrat je izpostavljen strošek bencina, ki ga potrebujejo za delovanje agregata (zaradi ogrevanja in elektrike), nato pa so omenjali tudi hrano, obleke in plenice.

6.2 UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM

Zaključki, ki jih lahko razberemo na osnovi ankete izvedene med prebivalci KS Cerklje ob Krki, so sledeči:

- **Večina (98 % respondentov) meni, da so (pre)zgodne zanositve pomemben problem pri romski populaciji.** 85 % jih meni, da trditev zelo drži (85 %) ali pretežno drži (13 %).
- **Večina (97 % respondentov) je mnenja, da romskih starši prejemajo visoke socialne transferje.** 91 % jih meni, da ta trditev zelo drži, 6 % pa, da pretežno drži.
- **Večina (71 % respondentov) je mnenja, da Romi ne živijo v revščini.** Na tem mestu je potrebno poudariti, da je kar petina vprašanih (20 %) neopredeljenih, kar zopet nakazuje na nepoznavanje situacije oz. realnega stanja, kar seveda otežuje anketirancem izražanje stališča.

6.3 PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ

Center za socialno delo, enota Brežice v dopisu št. 095-1/2021-31852 z dne 22. 3. 2021 pojasnjuje, da je romska skupnost izrazito nezaupljiva, še vedno močno marginalizirana in v večji meri izključena iz družbe. Imajo nizko izobrazbeno strukturo, visoko stopnjo brezposelnosti, večini pripadnikov romske skupnosti predstavlja osnovni vir preživetja denarna socialna pomoč.

Romski starši pogosto ne prepoznajo pomena izobraževanja in predšolske vzgoje za zdrav psihosocialni razvoj otrok in za njihovo vključenost v aktivno družbeno dogajanje, prav tako pa pri mnogih starših opazajo neučinkovito starševstvo. Ker v večini opuščajo izobraževanje, ostajajo doma, brez prave možnosti zaposlovanja, ne zmorejo vključevanja v družbo, pogosto zaidejo v kazniva dejanja ali v prezgodnje starševstvo.

Pojasnjujejo tudi, da v več primerih romske družine sodelujejo pri porabi javnih sredstev (funkcionalna oblika pomoči) – namenska poraba sredstev za nakupe v trgovini, za plačilo vode ipd.

Trenutno se izvaja program Pomoč pri socializaciji Romov, kjer je preko javnih del vključena ena delavka, ki trenutno obiskuje štiri družine, ki bivajo izven naselja Gazice in potrebujejo dodatno pomoč.

Statistike o romskih prejemnikih otroškega dodatka, denarne socialne pomoči in drugih prejemkov iz javnih sredstev na CSD nimajo, tudi se ne vodi kakšna posebna evidenca. Posamezne družine spremljajo v okviru del in nalog Centra za socialno delo – javnih pooblastil in storitev.

Vzpostavilo se je sodelovanje s Policijsko postajo Brežice, zato se praviloma enkrat mesečno skupaj s policistom obiskuje romske družine, in sicer z namenom osveščanja, obveščanja, pomoči članom romske skupnosti in zaznavanja aktualne problematike.

Občina Brežice vsako leto namenja sredstva za letovanje socialno ogroženih otrok in otrok z zdravstvenimi indikacijami preko Zveze prijateljev mladine Krško. V preteklih letih so se udeleževali letovanja tudi romski otroci, in sicer trije (vsi dvakrat zapored) na osnovi zdravstvene indikacije. Vsi trije živijo izven naselja, dva od njih sta v rejništvu. Razlog za neudeležbo romskih otrok na letovanjih jim ni znan. Menijo, da je razlog predvsem v močni navezanosti na družino.

6.4 CILJI IN UKREPI STRATEGIJE

Področje socialnega varstva predvideva specifične ukrepe za zmanjšanje izključenosti Romov, seveda pa to vlogo prevzemajo tudi nekateri ukrepi iz drugih področij, saj so vsa področja med seboj tesno povezana.

Cilj 7		Zmanjšanje izključenosti Romov
Področje	Socialno varstvo	
Začetno stanje	Izključenost Romov (predvsem žensk in predšolskih otrok) iz družbenih sfer, s čimer je vzpostavljan ozek socialni krog. Ženske so načeloma le v vlogi matere oz. gospodinje. Takšno stanje povečuje nezaupanje Romov v institucije in večinsko prebivalstvo. Še vedno je visoka stopnja stigmatizacije romskega prebivalstva, k čemur ne pripomorejo konfliktni odnosi med Romi in večinskim prebivalstvom, ki izvirajo iz nespoštovanja družbenih pravil, nasilja in slabe socializacije otrok.	
Cilj	Preprečevanje in odpravljanje izključenosti Romov, še posebej žensk in otrok ter spodbujanje izvajanja programov socialnega varstva.	
Ukrepi in merila uspešnosti		
Ukrep	Merilo uspešnosti	
Ukrep 7.1: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje delavnic strpnosti in solidarnosti za učence 3., 5. in 7. razreda osnovnih šol, ki vključujejo romske otroke.	Merilo 7.1: Izvedba ene delavnice za ciljno populacijo letno/šolo.	
Ukrep 7.2: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost izvesti usposabljanje delavcev, prostovoljcev za delo z romsko populacijo in drugih posameznikov, ki prihajajo v stik z njimi.	Merilo 7.2: Vsakoletna izvedba enodnevnega usposabljanja v katerega je vključenih vsaj 10 oseb.	
Ukrep 7.3: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti sofinanciranje izvajanja programov vseživljenjskega učenja, prilagojenega za romsko populacijo (npr. Ljudska univerza – program za ženske, program za moške).	Merilo 7.3: Letna izvedba programa za ženske in moške, v katerega je vključenih vsaj 10 oseb.	

7. PODROČJE 4: KULTURA

NPUR 2021–2030 med načela kulturne politike uvršča tudi pravico do kulture in kulturne raznolikosti, ki se obravnava kot bogastvo v različnosti in omogoča ustvarjalno prepletanje kulturnih vzorcev.

Področje kulture je v občini Brežice izredno razvito, kljub vsemu pa ni zaznati posebnega poudarka na romski kulturi oziroma na prepoznavanju njenega doprinosa.

Področje, ki je sistemsko rešeno, je knjižnična dejavnost. Splošne knjižnice, ki delujejo na območjih, kjer živi romska populacija, so namreč po *Zakonu o knjižničarstvu* dolžne izvajati knjižnično dejavnost za Rome kot posebno interesno skupino uporabnikov. Gre za načelo večkulturnosti delovanja splošnih knjižnic. Programi in projekti splošnih knjižnic, namenjeni Romom, so financirani pretežno iz lokalnih virov (v okviru redne dejavnosti), nekateri pa tudi iz drugih.

Knjižnicam žal še ne uspeva enako uspešno organizirati knjižnične dejavnosti za Rome kot za večinsko populacijo. Ovire predstavljajo objektivni in subjektivni razlogi, zlasti pa različni romski jeziki, ki po vsej verjetnosti še poglobljajo slabo pismenost oziroma nepismenost, zato morajo knjižnice svoje delo za to etnično skupino prilagoditi z drugačnimi načini dela. Tako mora vsaka knjižnica sama zase identificirati različne specifikke svojega okolja in nato najti model, po katerem bo delovala.

Po pojasnilu *Knjižnice Brežice* z dne 8. 3. 2022, potekajo aktivnosti ozaveščanja splošne javnosti o romski kulturi na svetovni dan Romov (8. aprila) in na svetovni dan romskega jezika (5. novembra). Aktivnosti vključujejo predstavitev knjig z romsko tematiko, avtorjev romskega porekla ter dvojezičnih knjig (romščina in slovenščina).

Izvajanje aktivnosti za Rome v enoti Cerklje ob Krki je težko, saj se premična zbirka nahaja v vojašnici. Zaradi tega je potrebno uporabnike vnaprej vpisati na seznam, ti pa morajo pri vходу pokazati tudi osebni dokument.

7.1 UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI

V sklopu analize s področja kulture nas je predvsem zanimalo družbeno in kulturno udejstvovanje.

Na podlagi podatkov iz področja »Varnost« lahko zaključimo, da imajo Romi radi glasbo in zabave, vendar tovrstnih dogodkov ne smatrajo za kulturne vsebine in zato vsi vprašani v naselju trdijo, da pri njih ni nikakršnih kulturnih vsebin, so pa vsi vprašani izrazili željo po tovrstnih dogodkih.

Dve družini iz naselja se občasno udeležujeta glasbenih koncertov v KS Cerklje ob Krki, ostali navajajo, da se ne udeležujejo kulturnih vsebin, ki potekajo v šoli ali KS.

Pohvalili so obiske predstavnikov Romske zveze Slovenije v naselju avgusta 2021 in si v naselju želijo več tovrstnih vsebin.

Na vprašanje »Kakšnih kulturnih vsebin si želite?« so običajno odgovorili: proslava ob svetovnem dnevu Romov in romskega jezika, zdravstvene vsebine ter ustvarjalne delavnice za otroke.

7.2 UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM

Na odprto vprašanje »Kaj lahko Romi doprinesejo k slovenski kulturi?« je odgovorilo 132 anketiranih, velika večina odzivov pa je bila negativna.

Pozitivni odzivi so se večinoma navezovali na romsko kulturo in jezik, romsko glasbo in ples, romske običaje, različnost in raznolikost ter na kulinariko. Navedeni so tudi posamezni primeri romskih

običajev oz. tradicij, kot so npr.: odnos do pokojnih (daljše slovo); več otrok – več življenja ter večine preživetja.

7.3 PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ

Občina Brežice je v preteklosti imela prakso, da je obeležila svetovni dan Romov (8. april).

Občina je ta dan obeležila tako, da je na spletni strani objavila čestitko in na Radio Brežice EU zagotovila pogovorno oddajo ob svetovnem dnevu Romov z Natašo Brajdič Žagar (posnetek pogovorne oddaje je dosegljiv na: <https://www.youtube.com/watch?v=1S2T8Aq0-OU>), kjer je bil poudarek na romski kulturi.

Občina meni, da bi bilo na področju kulture smiselno oživeti romsko društvo, ki bi lahko izvajalo kulturne in druge vsebine, ki bi jih sofinancirali preko mehanizma javnega razpisa.

7.4 CILJI IN UKREPI STRATEGIJE

Splošno stališče do Romov je precej negativno, kar je možno potrditi tudi iz mnenja večinskega prebivalstva, ki je v anketi izrazilo mnenje, da Romi slovenski kulturi ne morejo doprinesti ničesar. Ker moramo sobivati, moramo imeti za cilj izboljševanje odnosov, kar lahko izvajamo tudi s pomočjo ozaveščanja o kulturni raznolikosti. Ponovno prihaja do prepletanja učinkov ukrepov iz drugih področij, ki tako celostno pristopajo k večji integraciji Romov.

Cilj 8		Kultura v vlogi odpravljanja stigmatizacije Romov
Področje	Kultura	
Začetno stanje	Slaba ozaveščenost večinskega prebivalstva o romski kulturi, negativen odnos in stigmatiziranje romske populacije.	
Cilj	Spodbujanje kulturne raznolikosti s poudarkom na ozaveščanju in posledično preprečevanje oz. odpravljanje stigmatizacije oz. izključenosti Romov iz družbe.	
Ukrepi in merila uspešnosti		
Ukrep	Merilo uspešnosti	
Ukrep 8.1: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje aktivnosti ob svetovnem dnevu Romov in romskega jezika (npr. pogovorna oddaja, prireditve, predstavitev dvojezičnih knjig).	Merilo 8.1: Vsakoletna izvedba enega dogodka ob svetovnem dnevu Romov in romskega jezika.	
Ukrep 8.2: V medijih (npr. Posavski Obzornik) izvesti prilogo o romski kulturi s ciljem ozaveščanja in višanja tolerantnosti, ki jo aktivno pripravljajo Romi. V primeru objav v regijskem časopisu je smiselno pristopati k pripravi vsebin v sodelovanju z mestno občino Krško.	Merilo 8.2: Izdaja dveh prilog na leto v Posavskem obzorniku oz. spletnih medijih.	
Ukrep 8.3: Izvedba razstav ali drugih kulturnih dogodkov s strani romske populacije v povezavi z javnimi zavodi (npr. razstava likovnih del ustvarjalcev romskega porekla).	Merilo 8.3: Izvedba vsaj enega dogodka s področja kulture letno.	

8. PODROČJE 5: ZAPOSLOVANJE

NPUR 2021–2030 navaja, da so Romi prepoznani kot ena izmed ranljivih skupin prebivalstva, za katero je še posebno značilna dolgotrajna brezposelnost.

Večina pripadnikov romske skupnosti prekine svoje izobraževanje še pred zaključkom osnovne šole. Posledično imajo zelo majhne možnosti učinkovitega vstopa na trg dela. Ta prezgodnji izstop iz izobraževanja poleg specifičnega načina življenja in internih vrednostnih sistemov, ki so uveljavljeni znotraj večjega dela romske skupnosti, prispeva k temu, da si po koncu šolanja Romi v glavnem ne iščejo zaposlitve oziroma drugih oblik usposabljanja.

Okolje, v katerem pripadniki romske skupnosti prebivajo, ni spodbudno za razvoj osebne rasti in za krepitev kompetenc, kar posledično vodi v posameznikovo občo pasivizacijo in neaktivnost. Njihov specifičen način življenja (preživetje, vezano na odvisnost od denarnih socialnih pomoči) in vrednostni sistem jim ne omogočata seznanjanja z zaposlitvenimi in izobraževalnimi možnostmi, ki jih ponujajo izobraževalne ustanove in trg dela.

8.1 UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI

Pri področju socialnega varstva in zaposlovanja ugotavljamo, da je stopnja zaposlitve med romskimi prebivalci nizka, saj je le 5 oseb zaposlenih, dodatni dve pa sta izrazili željo po zaposlitvi. Zaposlitve so pretežno v komunalni, avtomobilski industriji, proizvodnji, navajajo pa tudi javna dela.

Preostali intervjuvanci so brezposelni in ne želijo zaposlitve, ena oseba, ki je bila po poklicu voznik, je invalidsko upokojena. Poročajo, da delajo tudi občasno oziroma na črno, ampak to zgolj moški. Dela, ki jih opravljajo, vključujejo dela na zemlji, košnja, vzdrževanje vinogradov in podobna fizična dela.

8.2 UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM

Zaključki, ki jih lahko razberemo na osnovi ankete izvedene med prebivalci KS Cerklje ob Krki, so sledeči:

- **Večina je mnenja (93% respondentov), da si odrasli romski moški ne želijo redne zaposlitve.** 78 % jih meni, da ta trditev zelo drži ali pretežno drži (16 %).

8.3 PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ

Pripadniki romske skupnosti so ena najbolj ranljivih skupin na trgu dela z izrazito specifičnimi značilnostmi. Njihova integracija v družbo oz. stopnja prilagoditve večinskemu prebivalstvu je po območjih Slovenije različna, razlike so tudi v njihovi izobraženosti, socialnem in ekonomskem položaju.

Po lanskoletnih podatkih *Zavoda za zaposlovanje Slovenije, Območne služba Sevnica* (dopis št. 092-217/2021-2 z dne 24.5.2021) je med 3.273 brezposelnimi osebami v Območni službi Sevnica 243 oseb, ki so se izrekle, da pripadajo etnični skupini Romov.

Med brezposelnimi na našem območju predstavljajo Romi 7,4 % brezposelnih oseb, na območjih z višjim deležem romskega prebivalstva pa je ta delež bistveno višji (v OS Novo mesto 23,1 %, v OS Murska Sobota pa 12,6 %).

Največ Romov je prijavljenih v evidencah krškega urada za delo, in sicer 193, na brežiškem pa jih je prijavljenih 41. Med vsemi brezposelnimi v Brežicah predstavljajo 3,7 %.

Nekaj strukturnih značilnosti Romov, prijavljenih na brežiškem Uradu za delo:

- 59 % brezposelnih Romov predstavljajo moški.
- 80 % je starih do 40 let (večina do 29 let).

- Povprečna starost je 31 let.
- 83 % prijavljenih Romov nima dokončane osnovnošolske izobrazbe.
- Dve tretjini prijavljenih Romov je dolgotrajno brezposelnih, številni so v evidenci že 3 leta in več.
- Povprečno trajanje brezposelnosti je 4 leta in pol.

Kot je razvidno, je izobrazbena struktura Romov zelo nizka. To je tudi eden poglobitnih razlogov njihove dolgotrajne brezposelnosti, kljub temu, da gre za mlajšo populacijo ter za moške, za katere je sicer v okolju tudi precej povpraševanja s strani delodajalcev.

Nedokončana osnovnošolska izobrazba omejuje možnosti njihovega vključevanja v programe za pridobitev nacionalnih poklicnih kvalifikacij in ostalih programov usposabljanja in pridobivanja dodatnih znanj in kompetenc.

Vključevanje Romov v programe osnovne šole za odrasle je dokaj neuspešno, ker gre za dolgotrajen program, izkušnje z udeležbo Romov in dokončanjem posameznih razredov so zelo slabe, kljub temu, da jim je bila izvedba v celoti prilagojena.

V letu 2019 se je izvajal posebni program za etnično skupino Romov, pri katerem je bil poudarek na socialnih veščinah in na soočanju s trgom dela, z zahtevami in s pričakovanji delodajalcev. Udeleženci so bili aktivni, nekateri motivirani za delo in zaposlitev, do katere pa kasneje ni prišlo, saj pri delodajalcih ni interesa in pripravljenosti za njihovo zaposlovanje. Stereotipi in predsodki o romski populaciji so v okolju še vedno močno zasidrani. Te dodatno krepijo tudi negativne izkušnje nekaterih posameznikov pri sodelovanju z Romi.

Program za etnično skupino Romov je izvajala [Ljudska univerza Krško](#) (dopis z dne 23.3.2021). Program v obsegu 105 ur se je izvedel v sodelovanju z ZRSZ OS Sevnica, ki je Rome napotil na izobraževanje in kril stroške le-tega.

Program je obsegal naslednje vsebine: osnove pisanja in branja, osnovno računstvo, komunikacija, motivacija za izobraževanje in urejanje bivalnega okolja. Program so izvajali v prostorih Krajevne skupnosti Cerklje ob Krki, vključenih pa je bilo 10 Romov. Izkušnje z uvedbo programa so pozitivne, potrebno pa je zavedanje, da je ciljna skupina zelo specifična in najprej zahteva pridobivanje zaupanja, da bi se Romi lažje odločili za vključitev v izobraževanje.

Programov javnih del za Rome, ki bi spodbujali delovno in socialno vključenost brezposelnih oseb, v občini ni veliko. Že več let zapored potekata dva programa, katerih izvajalca sta Osnovna šola Cerklje in CSD.

Prvi program je namenjen premagovanju socialnih in učnih primanjkljajev, socialnemu vključevanju, integraciji, vključevanju v vrtec in šolo, nudenju pomoči na gibalnem in zdravstvenem področju, pomoči pri učenju, razumevanju, medsebojni komunikaciji (prevajanje iz romskega jezika) ter razvoju socialnih veščin. Program poteka v sodelovanju vključenega Roma in ne-Roma.

Drugi program pa zajema administrativno tehnično pomoč Romom pri njihovem urejanju zadev z inštitucijami v lokalnem okolju, pomoč pri delu s starši (učenje starševske vloge) ter pri učenju socialnih veščin in komunikacije. Vanj se Romi ne vključujejo.

8.4 CILJI IN UKREPI STRATEGIJE

Ukrepi s področja zaposlovanja so vezani na zagotavljanje sredstev za izvajanje preventivnih delavnic in zaposlitev v okviru javnih del, saj je 65 % respondentov ocenilo financiranje zaposlitev Romov iz javnih del, kot smiselni ukrep.

Izražena pa je tudi močna podpora izobraževalnim in kulturnim dogodkom za odrasle Rome, in sicer 55 % tistih, ki so podali svoje mnenje, ocenjujejo, da je ukrep smiseln.

Ker se področje zaposlovanja močno povezuje z izobraževanjem, je razumljivo, da ukrepi s področja izobraževanja na dolgi rok vplivajo tudi na zaposlovanje.

Cilj 9		Znižanje brezposelnosti Romov	
Področje	Zaposlovanje		
Začetno stanje	Izredno visoka stopnja brezposelnosti (le 7,4% Romov je zaposlenih), odklonilen odnos do dela in nadaljevanja šolanja v romski populaciji, nizka izobrazba.		
Cilj	Dvig zavedanja pomembnosti zaposlitve med romsko populacijo in dvig stopnje zaposlenosti med Romi.		
Ukrepi in merila uspešnosti			
Ukrep		Merilo uspešnosti	
Ukrep 9.1: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje aktivnosti za razvijanje razumevanja pomena izobrazbe in dela kot vrednote (poudarek na razvijanju socialnih kompetenc, izboljšanje komunikacijskih kompetenc, krepitev vzdržljivosti in vztrajnosti pri učnem in delovnem procesu, pridobivanje delovnih izkušen v varnem in prilagojenem okolju ter spoznavanje pričakovanj delodajalcev na trgu dela).		Merilo 9.1: Letno izvedeni vsaj 2 aktivnosti in vključiti vsaj 10 oseb, s poudarkom na mladih Romih (16-30 let).	
Ukrep 9.2: Spodbujati vključevanje Romov v javna dela. Možna področja javnih del: urejanje romskih naselij, urejanje in vzdrževanje javnih površin (tudi odstranjevanje invazivnih tujerodnih rastlin,...), urejanje, vzdrževanje, obnova javnih poljskih in gozdnih poti, programi socializacije in učne pomoči, programi in aktivnosti dnevnih centrov za otroke in mladostnike,...		Merilo 9.2: Preko javnih del vsako leto zaposliti vsaj eno romsko osebo.	

9. PODROČJE 6: ZDRAVSTVENO VARSTVO

NPUR 2021–2030 pojasnjuje, da je življenjski slog Romov pogosto nezdrav – veliko kadijo, premalo se gibljejo, uživajo hrano, ki je visokoenergetska, ima slabšo vsebnost hranljivih snovi in je vitaminsko osiromašena, pijejo veliko kave.

Med ključnimi zdravstvenimi težavami so zato pogosto bolezni dihal, sladkorna bolezen tipa II, srčno-žilne bolezni, debelost (posebej pri otrocih), rakava obolenja, slabo duševno zdravje (depresije, stres, psihoze) in porast različnih odvisnosti (alkohol, igre na srečo, pomirjevala).

Ker je socialno-ekonomski položaj večine romskega prebivalstva v Sloveniji slab, saj jih velik delež živi pod pragom revščine, v neustreznih življenjskih razmerah in z neurejeno infrastrukturo bivanja, je razumljivo, da se vse to posledično odraža na slabšem zdravstvenem stanju.

Ključni izzivi, ki jih predvideva NPUR 2021–2030 so:

- kontracepcija, pogovori o načrtovanju družine, rojstvu otrok – s tem povezanimi odgovornostmi, informiranje deklet pred prvo zanositvijo, pomoč dekletom, ki so že večkrat postale matere, redni pregledi pri ginekologih za ženske in mladostnice (veliko žensk predstavnic romske skupnosti nima izbranega ginekologa in se ne udeležuje preventivnih pregledov; prav tako se v zelo majhni meri (glede na pogosto prepoved partnerja) smejo odločati za uporabo katerikoli metod za preprečevanje neželene nosečnosti);
- pomen vnosa raznolike prehrane v vsakdanje življenje (veliko romskih družin se prehranjuje izrazito nezdravo, v prehrano vključujejo v veliki meri izključno osnovne ogljikove hidrate, nezdrave maščobe, velike količine soli; v svoji prehrani uporabljajo v veliki meri osnovne sladkorje, ki se pojavljajo v keksih, bonbonih in drugih sladkih prigrizkih, redkeje uživajo sadje in zelenjavo, otroci večkrat povedo, da še nikoli niso jedli npr. brokolija, cvetače in da doma nimajo sadja);
- pomen pitja vode (že dojenčkom se ponujajo sladke pijače, zelo zgodaj pijejo energijske napitke, gazirane sladke pijače idr.);
- osveščanja o pomenu dojenja na razvoj otroka;
- osveščanje ob rednih in zgodnjih obiskih pediatra in drugih specialistov z namenom preprečevanja motenj v duševnem in telesnem razvoju otrok;
- osveščanje o škodljivosti kajenja (osveščanje o škodljivosti kajenja in posledicah, ki jih ima kajenje, tako za aktivne kot za pasivne kadilce. Velika večina odraslih Romov kadi v notranjih prostorih, v prisotnosti otrok in drugih nekadilcev);
- škodljivost kajenja v obdobju nosečnosti in posledice na plod;
- večja dovzetnost za različne zdravstvene težave in nastanek kroničnih nenalezljivih bolezni (rak, sladkorna bolezen, povišan holesterol) kot posledica prepozna prepoznavanja znakov bolezni in nezdravega načina življenja;
- težave v duševnem zdravju (osveščanje o pomenu stabilnega duševnega zdravja, informiranje o rednem jemanju terapije in obiskovanju izbranega psihiatra, tolmačenje zdravstvene dokumentacije, informiranje širše romske skupnosti o samem konceptu težav na področju duševnega zdravja (npr. o resnosti psihoz, depresije ipd.) in sodelovanje z zdravstvenimi domovi, skupnostnimi službami ter psihiatričnimi bolnišnicami; zagovorništvo in svetovanje);
- telesna vadba za ženske (zlasti ženske so praviloma izvzete iz kakršne koli telesne vadbe, ki ne vključuje gospodinjskih opravil oz. neposrednega dela z otroki, kar se odraža kot slaba telesna pripravljenost, mišična oslabelost, kot tudi pojav različnih zdravstvenih težav; vnašanje rednih oblik organizirane in vodene vadbe za ženske);

- približati romsko kulturo zdravstvenemu osebju (Velikokrat je odnos med zdravstvenim osebjem in uporabnikom (Rominja/Rom) enostranski; prihaja do nerazumevanja, oz. napačnega razumevanja, tako z ene kot z druge strani; prav tako so pogosto zdravstveni delavci neinformirani o dejanskem stanju v družinah in pogosto enoznačno ocenjujejo in (ne)diagnosticirajo stanja pri Romih; potrebno bi bilo opraviti več terenskega dela in približati koncept zdravja romski populaciji);
- seminarji/posveti na temo dialoga med Romi in zdravstvenimi delavci ter predstavitve stanja iz terena.

9.1 UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI

V okviru področja zdravstvenega varstva nas je predvsem zanimalo, ali imajo izbranega osebnega zdravnika, pediatra, ali imajo zdravstveno kartico ter kako ravnajo, ko potrebujejo zdravniško pomoč.

Od vprašanih samo osem posameznikov nima osebnega zdravnika, en otrok pa še nima izbranega pediatra. Vsi, razen ene osebe, imajo kartico zdravstvenega zavarovanja in pomoč poiščejo na urgenci ali pa se naročijo na pregled pri osebnem zdravniku v Zdravstvenem domu. Iz pogovorov je mogoče razbrati, da intervjuvanci nimajo težav z zdravstveno oskrbo.

Na vprašanje »Ali ste se udeležili preventivnih delavnic in kaj ste pridobili?« so vsi odgovorili, da se niso udeleževali preventivnih delavnic (npr. šole za starše). Matere so poročale, da šole za starše ali pomoči patronažne sestre načeloma ne potrebujejo, saj znanje o oskrbi otroka pridobijo od starejših sorodnic.

9.2 UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM

Stališče krajanov s področja zdravstvenega varstva ni bilo izrecno izpostavljeno, je pa v odzivih bilo moč razbrati odgovore, ki potrjujejo že ugotovljeno stanje: veliko število otrok, prezgodnje nosečnosti, slaba higiena, slabe razvade (kajenje, alkohol).

9.3 PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ

V občini Brežice imamo dve instituciji s področja zdravstva, ki se redno srečujeta z romsko populacijo: Zdravstveni dom Brežice in Splošna bolnišnica Brežice.

Zdravstveni dom Brežice v dopisu št. 4-40-15/2021 z dne 23.3.2021 navaja, da:

- Romsko naselje v Gazicah obiskuje diplomirana medicinska sestra v patronažnem zdravstvenem varstvu – koncesionarka, ki v naselju obiskuje novorojenčke in otročnice ter otroke in odrasle po naročilu osebnega zdravnika, ki izda delovni nalog.
- So v okviru Centra za krepitev zdravja Brežice vabili Rome k udeležbi na delavnice in v program Priprave na porod in starševstvo, vendar z njihove strani ni bilo izkazanega interesa za ponujene programe.
- So se povezali s Centrom za socialno delo Brežice in se dogovorili za obisk v romskem naselju Gazice, ki pa ga zaradi epidemije niso realizirali.
- Ocenjujejo, da se Romi na preventivne preglede in cepljenja v otroško šolskem dispanzerju relativno dobro odzivajo. Prav tako tudi prihajajo na vabljenе preglede v preventivni zobozdravstveni kabinet, odzivajo pa se tudi na preventivne programe v ginekološkem dispanzerju.
- V okviru zdravstvene vzgoje, ki jo izvajajo v osnovnih šolah, še zlasti v Osnovni šoli Cerklje ob Krki, ki jo obiskujejo otroci iz romskega naselja Kruščce, so pri izvajanju zdravstveno-vzgojnih vsebin

zaznali, da so otroci lepo sprejeti med svojimi vrstniki in da tudi dobro sodelujejo v procesu zdravstveno vzgojnega izobraževanja.

Splošna bolnišnica Brežice v dopisu št. 00-10/21-1 z dne 10.3.2021 pojasnjuje, da:

- Nimajo posebne evidence o romskih pacientih, izkustveno pa lahko povedo, da so v letu 2020 obravnavali okvirno od skupno 748 bolnišnično obravnavanih otrok približno 25 % Romov, od 1938 sprejetih na interni oddelek in 2000 sprejetih na kirurški oddelek približno 10 % Romov in od 1130 sprejetih bolnic na ginekološko-porodnem oddelku približno 20 % Rominja.
- Preventivnih programov v bolnišnici ne opravljajo, materinsko šolo pa izvajajo v sodelovanju z ZD Brežice – sodelovanje bolnišničnih predavateljic. Niso zasledili, da bi se nosečnice udeleževale programa materinske šole, čeprav so nanjo povabljeni, ko prihajajo na preglede v času nosečnosti.
- Občasno motijo delo v bolnišnici, ko hočejo na vse možne načine vstopiti v bolnišnico zaradi obiska bližnjih. V tem primeru se ne ozirajo dosti na pravila, ki veljajo. Nekateri ne upoštevajo navodil zdravnikov in drugega medicinskega osebja. Pri tem bolj upoštevajo navodila glede jemanja zdravil, bistveno manj pa priporočila za zdrav življenjski slog. Hišni red pogosto motijo, saj želijo množično obiskovati svojce v bolnišnici. V času epidemije tovrstnih težav nismo imeli.
- Ko prihajajo po pomoč v Urgentni center, praviloma ni težav. Običajno so vljudni in počakajo.

9.4 CILJI IN UKREPI STRATEGIJE

Cilj 10	Izboljšati zdravstveno stanje Romov	
Področje	Zdravstveno varstvo	
Začetno stanje	Romska populacija se zaradi slabših življenjskih razmer sooča s slabšo higieno, različnimi razvadami (kajenje, alkoholizem) in pa prezgodnjimi zanositvami.	
Cilj	Izboljšati zdravstveno stanje Romov ter povečati njihovo ozaveščenost o vprašanjih v zvezi z zdravjem in zdravstvenim varstvom.	
Ukrepi in merila uspešnosti		
Ukrep	Merilo uspešnosti	
Ukrep 10.1: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje aktivnosti v romskem naselju - izvajanje preventivnih akcij: kajenje, alkoholizem, kontracepcija, skrb za zobe (npr. Center za krepitev zdravja, Romsko društvo Romani Union).	Merilo 10.1: Letno izvedeni vsaj 2 akciji in vključiti vsaj 10 oseb s poudarkom na ženskah in mladih moških.	
Ukrep 10.2: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje akcije »ŠPORT – steber zdravega življenja« (NPR. Zavod za šport – delavnice športa za otroke in mladostnike).	Merilo 10.2: Letno izvedeni vsaj 2 akciji in vključiti vsaj 10 oseb za otroke in mladostnike.	

10. PODROČJE 7: ZAGOTAVLJANJE JAVNE VARNOSTI

NPUR 2021–2030 izpostavlja, da je delo v in z romsko skupnostjo zelo specifično, zahteva stalno prisotnost in da je potreben odziv tako policije kot drugih organov in lokalnih skupnosti, ki so predvsem odgovorne za stanje na območjih, kjer živi romska skupnost. Da bi bili na tem področju bolj uspešni, je zelo pomemben multidisciplinaren pristop.

Policija zagotavlja tako učinkovito policijsko intervencijo ob prijavah občanov in oškodovancev, kot tudi dosledne obravnave vseh prijavljenih ali lastno zaznanih prekrškov in sumov kaznivih dejanj.

Predvsem v JV Sloveniji gre povečini za spodaj naštete prekrške in kazniva dejanja, ki so najpogostejša na območjih z romskimi naselji in po vsebini in številu glede na obravnavo s strani Policije na teh območjih izstopajo. Gre za:

- **Kršitve javnega reda in miru s predvajanjem glasne glasbe** (romske zabave – rojstni dnevi, krsti otrok in druga praznovanja, kjer se z živo ali mehansko glasbo motita mir in počitek ljudi). Te kršitve so najpogostejši moteči dejavnik okoliškega prebivalstva, ki vpliva na slabši občutek varnosti.
- **Meddružinske spore.** Velikokrat na javnih krajih (bencinski servisi, trgovski kompleksi, zdravstvene ustanove, ...), ki imajo za posledico tudi hujše kršitve javnega reda in miru ter kazniva dejanja (tudi s posledicami telesnih poškodb in v nekaj primerih tudi smrt oseb – od leta 2012 je bilo v JV Sloveniji več kot 8 takih primerov). Policija v teh primerih poleg vseh aktivnosti izvaja tudi mediacijo med sprtimi stranmi. Odsotnost ustrezne kaznovalne politike ima izrazito negativen vpliv na prevecijo in ponavljanje nasilnih kaznivih dejanj.
- **Streljanje z orožjem v romskih naseljih** ob najrazličnejših praznovanjih (tudi z elementi ogrožanja splošne varnosti ljudi in premoženja). Tukaj policija dosledno izvaja hišne preiskave in vse aktivnosti s ciljem najdbe nelegalnega orožja in streliva. Prav tako izvajajo tudi preventivne delavnice s svetovanjem in opozarjanjem na nevarnost. Učinek preventivnih aktivnosti je slabši, tudi zaradi primerov zavržb kazenskih ovadb na Okrožnih državnih tožilstvih in oprostilnih sodbah za kazniva dejanja po 314. členu KZ-1 (Povzročitev splošne nevarnosti ljudi in premoženja).
- **Begi oziroma odhodi otrok in mladoletnic od doma** v druga naselja (v letih 2014 in 2017 po neuradnih podatkih drugih pristojnih institucij okoli 80 primerov). Glede omenjene problematike se policija aktivno udeležuje različnih sestankov na strokovni ravni in izvaja številne aktivnosti z nosilcem aktivnosti in ukrepa v NPUR 2017–2021. Policija aktivno ozavešča tudi romsko skupnost in vključuje predstavnike romskih organizacij.
- **Pojav oziroma porast nasilja v družini.** Kljub temu, da se zoper kršitelje in storilce ustrezno ukrepa (plačilni nalogi, kazenske ovadbe, ukrepi prepovedi približevanja določeni osebi in kraju itd.), so primeri v porastu, saj storilci izvršujejo ta kazniva dejanja pod vplivom alkohola in prepovedanih drog.
- **Kazniva dejanja oderuštva.** V romski skupnosti je zelo prisotno in akutno posojanje denarja za oderuške obresti in izkoriščanje socialnega položaja tistih, ki imajo manj. Tukaj je taka kazniva dejanja težko odkrivati, saj je težko identificirati oškodovance, ki bi zadeve prijavljali in kasneje tudi pričali na sodišču. Policija meni, da so tovrstna kazniva dejanja zelo škodljiva za predvsem socialno šibke Rome, saj jih prisiljujejo k izvrševanju novih kaznivih dejanj in imajo zelo slabe posledice za skupnost. Na drugi strani gre za »bogatenje« Romov – »posojilodajalcev« na račun šibkejših. Tu se predvsem pogaša tudi ustrezen odziv pristojnih služb (CSD, Finančne uprave Republike Slovenije, lokalne skupnosti idr.).
- **Različne oblike ustrahovanj in izsiljevanj** (v zdravstvenih domovih, CSD-jih, izobraževalnih ustanovah, občinah itd.). Največ teh kršitev je prisotnih zaradi medsebojnih sporov ter

pričakovanja po takojšnji oskrbi, po posamezni storitvi in zaradi drugih vzrokov za dosego koristi posameznikov.

- **Pojav lažnih klicev na 112 in 113.** Gre za kazniva dejanja Zloraba znamenj za pomoč. Kar nekaj primerov je zabeleženih, ko posamezniki lažno naznanjajo različne dogodke in povzročajo nepotrebno interveniranje interventnih služb. Znani so primeri kaznivih dejanj Poškodovanj tuje stvari (poškodbe gasilskih in reševalnih vozil).
- **Problematika uživanja in preprodaje prepovedanih drog v romskih naseljih.** V zadnjem času je zaznati očitni porast problematike uživanja in preprodaje prepovedanih drog ter drugih psihoaktivnih snovi, kamor prihajajo uživalci prepovedanih drog, bodisi so uživalci teh substanc posamezni pripadniki romske skupnosti. Obstaja bojazen in splošna nevarnost za ljudi in premoženje, na primer v primerih streljanj z orožjem posameznih Romov ob uživanju trdih prepovedanih drog v kombinaciji s čezmernim uživanjem alkohola.
- **Problematika črnih gradenj in uzurpacije zemljišča.** Zoper storilce so bile, po zaznavi kaznivih dejanj Protipravno zavzetje nepremičnine, podane kazenske ovadbe, v posameznih ugotovljenih primerih pa tudi poročila pristojni inšpekciji. Slednje je pomemben očitek predstavnikov večinske skupnosti, ki ne morejo izvrševati svoje lastninske pravice. Ker se nelegalna romska naselja večajo, slednje pomeni sociološko-varnostno vprašanje in težavo pri delu policije in drugih institucij (leta 1984 je bilo v romskem naselju Žabjek – Brezje pribl. 220 Romov, danes jih na istem območju živi okoli 900).
- **Okoljevarstvena problematika** (kurjenje ovojev električnih vodnikov ter najrazličnejših odpadkov, nelegalno zbiranje in skladiščenje odpadnih surovin itd.). Policija najpogosteje ukrepa s podajo predlogov drugim prekrškovnim organom. Gre za pomembno vprašanje splošne varnosti, saj so določena naselja na vodovarstvenih območjih (npr. Roje) in zato nevarnost predstavlja morebitno pronicanje odpadnih olj v podtalnico.
- **Problematika potepuških živali,** zlasti nelastniški in zapuščeni psi, ki predstavljajo nevarnost za zdravje prebivalcev in vseh, ki izvajajo aktivnosti v romskih naseljih. Odlovi potepuških in nelastniških psov, cepljenja in čipiranja se izvajajo redko, saj to predstavlja velik strošek za lokalne skupnosti (samo v romskem naselju Žabjek – Brezje je več kot 300 psov).
- **Ne-obiskovanje šolskega pouka.** Veliko otrok, ki ne obiskuje šolskega pouka, izvaja beračenje ali kakšne druge oblike kršitev. Policija sodeluje z osnovnimi šolami in podaja predloge drugim prekrškovnim organom za kršitve Zakona o osnovni šoli, kar pa nima učinka, saj šolski inšpektorat zaradi smotrnosti večinoma ne uvaja prekrškovnih postopkov;
- **»Nelegalno« preseljevanje** je zelo razširjeno, saj se iz različnih vzrokov Romi preseljujejo iz svojih naselij v druga naselja. Problem je tudi pri prijavljanju sprememb bivališč na upravne enote (na sedežu državnega organa CSD Novo mesto je za bivanje prijavljenih približno 180 oseb).

10.1 UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI

Vsi vprašani se v svojem okolju počuti varno, med najpogostejše težave, ki se pojavljajo v naselju Krušče, sodijo zabave, glasna glasba, prepiri z romskimi sosedi, alkohol in motenje miru. Omenjene težave najpogosteje rešujejo s pogovorom ali pokličejo policijo.

Na vprašanje »Kako bi se v naselju počutili bolj varne?« niso podajali konkretnih predlogov, saj navajajo, da nimajo pripomb na varnost v naselju, da se v naselju dobro počutijo, saj je to njihov dom, da pa bi naselje zapustili, v kolikor bi jim bilo dodeljeno prebivališče z elektriko. To trditev so podprli člani devetih gospodinjstev (od skupaj 15-ih).

Stališče v drugih naseljih, kjer načeloma živijo posamezne manjše romske skupine, je, da se počutijo varne, da ni težav, nimajo pretiranega stika s krajani, nekateri pa izražajo, da si želijo, da bi bili sprejeti med občani.

10.2 UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM

Kar pri 78 % vprašanih prevladujejo negativne izkušnje. Delež negativnih izkušenj je torej kar približno dvajsetkrat višji od deleža pozitivnih izkušenj.

Predstavniki prvega življenjskega obdobja (do 30 let) svoje izkušnje opisujejo kot najbolj negativne, predstavniki drugega (30–60let) so na sredini, predstavniki tretjega življenjskega obdobja (nad 60 let) pa kot relativno najmanj negativne.

Na vprašanje odprtega tipa **Katere so največje težave, ki ste jih imeli vi ali člani vašega gospodinjstva v odnosu do Romov?** je odgovorilo 147 respondentov.

Odgovori so razvrščeni glede na njihov pomen (13 kategorij):

- **ni konfliktov (14) oz. ni odgovora (6) – skupno 20 odzivov;**
- **konflikti, ki omenjajo odtujevanje tuje lastnine – skupno 82 odzivov, večkrat se pojavlja odgovor »krajca«;**
- verbalno nasilje, ustrahovanje in neprimerno vedenje – **64 odzivov;**
- neupoštevanje prometnih predpisov – **23 odzivov;**
- smetenje in onesnaževanje okolja – **20 odzivov;**
- konflikti in nasilje v šoli – **15 odzivov;**
- glasna glasba in motenje reda in miru – **devet odzivov;**
- nespoštovanje zasebnega zemljišča in osebnega prostora – **osem odzivov;**
- fizično nasilje – **pet odzivov;**
- uničevanje javne in zasebne lastnine – **štirje odzivi;**
- spolno nasilje – **štirje odzivi;**
- zloraba alkohola in drog – **trije odzivi;**
- uporaba orožja – **dva odziva.**

Na vprašanje »Kateri so najbolj pozitivni vidiki odnosov z Romi za vas ali člane vašega gospodinjstva?« je odgovorilo 123 respondentov. Večina odgovorov kljub vsebini vprašanja ne govori o pozitivnih izkušnjah, kar je za pričakovati, saj večina meni, **da je stopnja kriminala med Romi višja od povprečja v občini** (98 % respondentov).

Zanimivo je, da romski prebivalci menijo, da ni večjih konfliktov v njihovi skupnosti, večinsko prebivalstvo pa je mnenja, **da imajo prebivalci naselja Krušče veliko konfliktov, oziroma da ne živijo složno** (79 % respondentov).

10.3 PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ

Policijska postaja Brežice (dopis št. 095-1 /2021 /41 (3J697-04) z dne 15.3.2021) ugotavlja, da precej težav povzročajo novo nastanjeni Romi, ki pridejo začasno in ostanejo. Največkrat jih obstoječa romska skupnost ne sprejme, zato prihaja do agresivnih vedenj. Policija zato v romskem naselju izvaja najrazličnejše oblike in metode preventivnih aktivnosti usmerjene v romsko skupnost, ki se nanašajo na izvajanje sestankov, neformalnih razgovorov, svetovanj in opozarjanj, ozaveščanje o posameznih problemskih situacijah ter izobraževanje predstavnikov romske skupnosti. Policija v preventivnih aktivnostih sodelovanje tudi z najrazličnejšimi subjekti, ki pripomorejo k izboljšanju varnostnih pojavov.

Na policijo ob tem izpostavijo težavo, da krajani oz. oškodovanci največkrat ne prijavljajo kaznivih dejanj, saj se ne želijo izpostaviti in zato posledično ne pride do začetka postopka.

10.4 CILJI IN UKREPI STRATEGIJE

Ukrepi s področja zagotavljanja javne varnosti so vezani na izvajanje preventivnih delavnic (medresorsko sodelovanje), saj kar 83% respondentov meni, da je izvajanje policijskih akcij ozaveščanja Romov o tem, kaj je zakonito in kaj ne, najbolj učinkovit pristop.

Cilj 11		Aktivno partnerstvo pri zagotavljanju javne varnosti
Področje	Zagotavljanje javne varnosti	
Začetno stanje	Po podatkih ankete in policije so med romsko populacijo prisotni prekrški vezani na odtujitve lastnine, prehitre vožnje in nedovoljena uporaba orožja. Stopnja nezadovoljstva med večinskim prebivalstvom je visoka, saj večinoma ne pride do kaznovanosti storilca in je zato zaupanje v organe pregona oz. sodstva nizko.	
Cilj	Vzpostaviti aktivno partnerstvo med lokalno in državno ravno in romsko skupnostjo z namenom izboljšanja varnosti za vse prebivalce.	
Ukrepi in merila uspešnosti		
Ukrep	Merilo uspešnosti	
Ukrep 11.1: Soglasje za vzpostavitev varnostnega sosveta Policije in redno sodelovanje pri njegovem zasedanju.	Merilo 11.1: Vzpostavitev varnostnega sosveta in redna udeležba na sejah, sklicanih s strani Policije.	
Ukrep 11.2: Zagotoviti kontinuirano izvajanje preventivnih delavnice po dogovorjenem, objavljenem urniku, z usklajenimi temami med institucijami: varnost v prometu, spoštovanje pravil, glasba v naselju, pirotehnika, orožje, kazniva dejanja, delavnice varne vožnje in ozaveščanja o požarih in škodi na pridelku.	Merilo 11.2: Sklenjen dogovor med institucijami o izvajanju preventivnih delavnic na letni ravni.	
Ukrep 11.3: Redno preverjanje ključnih točk v prometu (predvsem na relaciji Kerinov Grm – Krušče).	Merilo 11.3: Dogovor s Policijo o izvajanju kontrole prometa na relaciji Kerinov Grm – Krušče.	

11. PODROČJE 8: SODELOVANJE PRIPADNIKOV ROMSKE SKUPNOSTI IN VEČINSKEGA PREBIVALSTVA

NPUR 2021–2030 na področju sodelovanja romske skupnosti in večinskega prebivalstva izpostavlja predvsem anticiganizem, ki ga opredeljuje kot:

»Anticiganizem se izkazuje skozi izraze in dejanja posameznikov ter skozi institucionalne politike in prakse, ki spodbujajo marginalizacijo, izključevanje, fizično nasilje, omalovaževanje romskih kultur in življenjskih slogov ter sovražni govor, uperjen proti Romom in drugim posameznikom in skupinam, ki so bili v času nacizma in so še danes označeni za »cigane« ter zaradi tega stigmatizirani ali preganjani. To vodi v obravnavanje Romov kot domnevno družbi tuje skupine in povezovanje njenih pripadnikov z nizom slabšalnih stereotipov in izkrivljenih podob, ki predstavljajo posebno obliko rasizma.«

Anticiganizem je večplasten pojav, ki ga družba in politika na široko sprejemata. Je ključna ovira, ki onemogoča vključevanje Romov v širšo družbo in jim preprečuje, da bi uživali enake pravice, imeli enake priložnosti in enakopravno sodelovali v pridobitnih gospodarskih dejavnostih.

Za ponazoritev anticiganizma je mogoče navesti več primerov. Ob upoštevanju celovitih okoliščin se lahko anticiganizem danes lahko kaže v eni izmed oblik, naštetih spodaj, čeprav seznam ni dokončen:

- izkrivljanje ali zanikanje preganjanja Romov ali genocida nad Romi;
- povečevanje genocida nad Romi;
- podžiganje, opravičevanje in izvajanje nasilja nad romskimi skupnostmi, njihovo lastnino in posameznimi Romi;
- vsiljene ali prisilne sterilizacije ter druge telesne in psihološke zlorabe Romov;
- ohranjanje in utrjevanje diskriminatornih stereotipov o Romih;
- zvrčanje krivde na Rome za resnične ali domnevne družbene, politične, kulturne, gospodarske in javnozdravstvene težave z uporabo sovražnega govora;
- stereotipno označevanje Romov za ljudi, ki se ukvarjajo s kriminalom;
- uporaba izraza »cigan« kot zmerljivke;
- potrjevanje ali spodbujanje izključevalnih mehanizmov, uperjenih proti Romom, na podlagi rasno diskriminatornih podmen, na primer izključevanje iz rednega šolanja in institucionalnih postopkov ali politik, kar vodi v segregacijo romskih skupnosti;
- sprejemanje politik brez pravne podlage ali vzpostavljanje pogojev, ki omogočajo svojevoljno ali diskriminatorno preseljevanje romskih skupnosti in posameznikov;
- nalaganje kolektivne odgovornosti Romom za resnična ali domnevna dejanja posameznih članov romskih skupnosti;
- razširjanje sovražnega govora proti romskim skupnostim v kakršni koli obliki, na primer v medijih, vključno s spletom in družbenimi omrežji.

11.1 UGOTOVITVE ANALIZE MED ROMSKIMI PREBIVALCI

Romi sami so v analizi izpostavili, da imajo dobre odnose s prebivalci KS Cerklje ob Krki. Razlogi za to izhajajo iz dejstev, da so člani lokalnih društev (lovska zveza), imajo neromske prijatelje, poznajo druge ljudi ter da tudi ljudje poznajo njih.

Kot najpogostejše težave v KS izpostavljajo negativen odnos posameznikov do Romov (op.: izpostavljajo tri posameznike). Tovrstno prepričanje je možno zaslediti v šestih od 19-ih gospodinjestev (31,5 %). Navajajo, da se te težave zmanjšujejo in da so bile v preteklosti bolj pogoste.

Vsi vprašani so izpostavili, da jim je pogosto onemogočeno kopanje na Krki. Težave običajno rešujejo tako, da pokličejo policijo.

Iz odgovorov na vprašanje »Kako bi se v KS počutili bolj sprejete?« je možno zaključiti, da Romi ne zaznavajo težav s sprejetostjo v krajevni skupnosti.

Stališče v drugih naseljih, kjer načeloma živijo posamezne manjše romske skupine, je, da se počutijo varne, da nimajo težav, vendar pa so izpostavili, da so bolj izolirani oz. se ne vključujejo toliko v okolico. Nekateri navajajo, da si želijo biti sprejeti med krajanji, nihče pa nima predloga, na kakšen način to doseči. Njihovo sodelovanje s CSD in šolami je dobro, z ostalimi institucijami skorajda nimajo opravka.

11.2 UGOTOVITVE ANALIZE MED VEČINSKIM PREBIVALSTVOM

Romi in večinsko prebivalstvo se srečujejo oz. prihajajo v stik najpogosteje na ulicah oz. na sprehodih (69 % anketirancev), medtem ko se 27 % z njimi srečuje preko šole, društev in podobnih institucij. To je indikator, da tesnih kontaktov med skupnostmi ni oziroma da se načeloma ne mešajo.

V okviru ankete je bilo podani 84 odzivov glede doprinosov Romov skupnosti, a so ti imeli pretežno negativno konotacijo (ne morejo doprinesiti ničesar, doprinos je lahko samo kriminal, doprinos bo možen šele, ko se bodo civilizirali, ko bodo spoštovati zakone in druge predpise, ko bodo zaposleni in izobraženi).

Na vprašanje »Česa bi se morali Romi za večjo vključenost v slovensko družbo še naučiti?« so anketiranci podali 135 odzivov. Večina odgovorov je sestavljena iz naštevanja različnih lastnosti, drž in kompetenc, ki jih lahko združimo v kategorije: (1) zaposlitve, dela in delovnih navad, (2) slovenskega jezika in kulture, (3) izobrazbe ter (4) primerne obnašanja in spoštovanja pravil.

Podanih je bilo tudi 124 **predlogov**, ki bi po mnenju krajanov **pripomogli k vključevanju Romov in boljšemu sobivanju z njimi**. Najpogostejši odgovori so vezani na sledeče kategorije: (1) izobraževanje in zaposlovanje, (2) sankcije in nadzor, (3) zmanjšanje / ukinitve socialnih transferjev.

Na vprašanje »Kaj bi lahko Romi sami storili za izboljšanje razmer?« se je z odgovorom odzvalo 117 anketirancev. Najpogostejši odgovori so vezani na področje: (1) zaposlovanje in služenje denarja, (2) spoštovanje pravil in prenehanje s kriminalom, (3) spoštovanje prebivalcev in vključevanje v družbo ter (4) izobraževanje.

Na vprašanje »Kaj pa bi za izboljšanje razmer lahko storilo lokalno prebivalstvo?« so se respondenti odzvali s 111 odgovori, od tega 37 odgovorov ocenjujemo kot konstruktivne in so razdeljeni v 5 kategorij, in sicer:

- **Razumevanje in tolerantnost:** predlogi navajajo, da je potrebna večja strpnost z obeh strani, ter da je potrebno graditi zaupanje.
- **Vključevanje v skupne (kulturne in druge) aktivnosti:** predlogi govorijo o vključevanju romskih pripadnikov v skupne projekte (npr. delovne akcije, čistilne akcije) in da bi mogoče zmanjšali napete medsebojne odnose, če bi skupaj organizirali dogodke, prireditve, izobraževanja (učenje o predsodkih in o strpnosti).
- **Prijava prekrškov policiji in večji nadzor:** predlogi se navezujejo na dosledne prijave ob vsakem nezakonitem dogodku, obveščanje inšpekcij glede nezakonitih gradenj, vztrajno prijavljanje policiji prekrškov v prometu, kontrolo porabe socialnih transferjev.
- **Zaposlovanje:** predlogi se navezujejo na ukrepe, kot so prekinitev socialnih transferjev v kolikor oseba odkloni ponujeno delo (priložnostna dela, pomoč na kmetijah, košnja trave, sezonska dela), izvajanje programov socialnega podjetništva.
- **Sprejemanje v primeru sprememb njihovega vedenja ali zaradi pozitivnih učinkov ukrepov:**

govora je predvsem, da bi lokalno prebivalstvo enakovredno sprejelo Rome v družbo, če jih ne bi materialno in fizično ogrožali oz. če bi pokazali, da spoštujejo slovensko kulturo in pravila.

- **Enakopravnost:** govora je predvsem, da je potrebno Rome obravnava enako kot preostalo prebivalstvo, da se ne sme vse Rome »metati v isti koš«, da »getoiziranje« poslabšuje položaj Romov in da posledično vpliva tudi na lokalno prebivalstvo.

11.3 PREGLED DEJANSKEGA STANJA Z VIDIKA INSTITUCIJ

Komisija je mnenja, da je potrebno nadaljevati dialog, tako z romsko skupnostjo kot tudi z večinskim prebivalstvom v obliki vključevanja v kulturno in družabno življenje, tako na nivoju krajevne skupnosti kot tudi občine.

11.4 CILJI IN UKREPI STRATEGIJE

Cilj 12		Krepitev sobivanja	
Področje	Sodelovanje pripadnikov romske skupnosti in večinskega prebivalstva		
Začetno stanje	Reševanje romske tematike je zaradi svoje kompleksnosti dolgotrajen proces. Dejstvo je, da se je zvišala diskriminacija romske populacije in povečal strah večinskega prebivalstva zaradi nasilnega in kriminalnega vedenja posameznih romskih predstavnikov in se zato zvišala stopnja nezadovoljstva na obeh straneh. K nastali situaciji so pripomogli predvsem posamezni romski prebivalci, ki so pogosto akterji kriminalnih dejanj, kot tudi nesistematični pristop vseh institucij, ki vstopajo v stik z romsko populacijo.		
Cilj	Krepitev sobivanja med pripadniki romske skupnosti in večinskega prebivalstva s poudarkom na izboljšanju odnosov in zmanjšanja sovražnega govora, stereotipov in predsodkov.		
Ukrepi in merila uspešnosti			
Ukrep	Merilo uspešnosti		
Ukrep 12.1: Izvedba dogodka, na katerega KS povabi romsko skupnost k sodelovanju (npr. čistilna akcija, ureditev kopališč na Krki, prireditve ob Krajevnem prazniku – izvedba glasbene točke itd.)	Merilo 12.1: Vzpostavljeno sodelovanje pri vsaj eni aktivnosti letno.		
Ukrep 12.2: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti sofinanciranje akcij po principu »Daj – dam za Skupnost« (Romi izvedejo nekaj za skupnost - urejanje okolice ob Krki - zbiranje dobrega pohištva, oblek itd. v zameno skupnost podari Romom oblačila, potrebščine itd.	Merilo 12.2: Na letni ravni izvedeni vsaj 2 akciji »Daj – dam za Skupnost«.		
Ukrep 12.3: Vzpostavitev koordinacijskih sestankov med Komisijo in institucijami, ki delujejo na področju romske tematike s ciljem zagotavljanja enotnega pristopa k delu in sledenju ciljev strategije.	Merilo 12.3: Izvajanje koordinacijskih sestankov na kvartalno obdobja .		

12. POSTOPEK URESNIČEVANJA IN SPREMLJANJA STRATEGIJE

Strategijo bo izvrševala Občina Brežice v sodelovanju z drugimi institucijami, kar bo podrobneje opredeljeno v akcijskem načrtu.

Glavni organ, ki bo bdel nad uresničevanjem strategije, bo Komisija, ki je bila ustanovljena s sklepom Občinskega sveta občine Brežice na 6. seji z dne 21. 4. 2011, in sicer kot občasno telo občinskega sveta občine Brežice. Komisija deluje v okviru svojega delovnega področja v skladu s pristojnostmi, ki ji daje veljavna zakonodaja, in pooblastili, katere ji podeljuje občinski svet.

Mandat sestave komisije je vezan na mandatno dobo občinskega sveta. Komisija je sestavljena iz štirih predstavnikov občinskega sveta, predstavnika KS Cerklje ob Krki, predstavnika občinske uprave občine Brežice in iz dveh predstavnikov romske skupnosti.

Komisija se bo srečevala minimalno enkrat letno z namenom pregleda realizacije ukrepov strategije. Poročilo o izvajanju bo pripravila občinska uprava. Po potrjenem poročilu s strani Komisije pa bo obveščena tudi splošna javnost.

Sredstva za uresničevanje strategije so zagotovljena z *Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o financiranju občin*, ki v 20.a členu določa, da se občinam z evidentiranim romskim naseljem vsako leto zagotovijo sredstva za sofinanciranje uresničevanja ustavnih pravic stalno naseljene romske skupnosti v višini 3,5% primerne porabe občine.

Strategija se bo izvrševala v skladu z **akcijskim načrtom strategije** in predvideva proces izvajanja strategije in razporeditev zadolžitev za izvajanje ukrepov.

Priprava akcijskega načrta bo potekala v sodelovanju med občinsko upravo, Komisijo in drugimi pristojnimi institucijami. Načrt bo pripravljen v roku šestih mesecev od sprejema Strategije in posredovan Uradu Vlade Republike Slovenije za narodnosti.

Akcijski načrt strategije bo opredeljeval podrobnejšo izvedbo, finančno opredelitev in časovno komponento za cilje strategije, ki so:

Cilj 1	Ureditev lastniških razmerij
Področje	Bivalne razmere – lastništvo
Začetno stanje	Vse parcele v naselju Krušče, na katerih stojijo domovanja Romov, imajo neurejeno lastništvo.
Cilj	Ureditev lastniških razmerij in statusa zemljišč v naselju Krušče.
Ukrepi in merila uspešnosti	
Ukrep	Merilo uspešnosti
Ukrep 1.1: Priprava Občinskega podrobnega prostorskega načrta.	Merilo 1.1: Sprejet OPPN.
Ukrep 1.2: Odkup zemljišč, ko bo to omogočala zakonodaja.	Merilo 1.2: Urejena lastniška razmerja v naselju Krušče.
Ukrep 1.3: Sklenitev dogovora o načinu odplačevanja zemljišč med občino in Romi.	Merilo 1.3: Sklenjen dogovor o načinu odplačevanja zemljišč med občino in Romi.

Cilj 2	Preimenovanje naselja	
Področje	Bivalne razmere – lastništvo	
Začetno stanje	Neustrezna uporaba imena za romsko naselje, ki izvira iz naziva naselja (Krušče) in naslova (Gazice 29)	
Cilj	Nedvoumna uporaba poimenovanja romskega naselja Krušče in naselja Gazice	
Ukrepi in merila uspešnosti		
Ukrep	Merilo uspešnosti	
Ukrep 2.1: Preimenovanje dela naselja Gazice v naselje Krušče.	Merilo 2.1: Odlok o preimenovanju dela naselja.	

Cilj 3	Ureditev javne poti do naselja	
Področje	Bivalne razmere – cestna infrastruktura	
Začetno stanje	Slabo stanje javne poti do naselja Krušče, ki jo je potrebno vsako leto vzdrževati in ki šoloobveznim romskim otrokom otežuje dostopnost do šolskega avtobusa.	
Cilj	Urediti javni del poti do naselja Krušče in s tem zagotoviti šoloobveznim otrokom lažjo dostopnost do šolskega javnega prevoza, posledično pa zmanjšati diskriminacijo romskih otrok (večja verjetnost za obiskovanje šole v suhih in čistih oblačilih).	
Ukrepi in merila uspešnosti		
Ukrep	Merilo uspešnosti	
Ukrep 3.1: Asfaltiranje javnega dela ceste JP 524121 Gazice-romsko naselje	Merilo 3.1: Asfaltirana cesta JP 524121 Gazice-romsko naselje.	

Cilj 4	Ureditev komunalne infrastrukture	
Področje	Bivalne razmere – komunalna infrastruktura	
Začetno stanje	Vsa domovanja v romskem naselju so priključena na vodovod, ki pa ni reguliran s števci, vsa domovanja so brez priklopa na električno omrežje.	
Cilj	Zagotoviti dostop do javnih dobrin (voda in električna energija) v romskem naselju Krušče z namenom izboljšanja življenjskega standarda.	
Ukrepi in merila uspešnosti		
Ukrep	Merilo uspešnosti	
Ukrep 4.1: Izvedba postopka za priključitev na el. omrežje, ko bodo urejena lastništva oz. ko bo to omogočala zakonodaja.	Merilo 4.1: Polovica domovanj v naselju Krušče je priključenih na električno omrežje.	
Ukrep 4.2: Sklenitev dogovora o načinu odplačevanja zemljišč med občino in Romi.	Merilo 4.2: Sklenjen dogovor o načinu odplačevanja zemljišč med občino in Romi.	
Ukrep 4.3: Analiza stanja vodovodnih števcov z namenom vzpostavitve obračuna po dejanski porabi, kar bo posledično vplivalo na ureditev dolgov.	Merilo 4.3: Urejena evidenca porabe vode v naselju Krušče.	

Ukrep 4.4: Vzpostavitev partnerstva med Komunalo Brežice in CSD Brežice z namenom vzpostavitve sistema odplačevanja preteklih dolgov in zagotoviti sistem rednega plačevanja stroškov.	Merilo 4.4: Dolgovi prebivalcev romskega naselja so odplačani. Od vzpostavitve naprej do konca trajanja strategije prebivalci redno plačujejo komunalne storitve.
---	--

Cilj 5	Varstvo okolja
Področje	Bivalne razmere – varstvo okolja
Začetno stanje	Okolica naselja je v osnovi urejena, vendar je v bližini možno zaznati črna odlagališča (npr. Zasap, ob letališču ...). Prebivalci romskega naselja ne izvajajo ločevanje odpadkov. Gospodinjstva imajo dotrajane zabojnike za smeti. Kraje v Zbirnem centru Boršt in neupoštevanje pravil zbirnega centra s strani romskega prebivalstva.
Cilj	Povečati skrb in odgovornost romskih prebivalcev za čisto okolje v naselju in okolici naselja Krušče ter posledično zmanjšati onesnaženost okolja.

Ukrepi in merila uspešnosti

Ukrep	Merilo uspešnosti
Ukrep 5.1: Redno izvajanje delavnic in usposabljanj s strani Komunale Brežice z namenom ozaveščanja o ločevanju odpadkov.	Merilo 5.1: Večje zavedanje o skrbi za okolje in uspešno izvajanje ločevanja odpadkov med romskim prebivalstvom.
Ukrep 5.2: Zamenjava dotrajanih zabojnikov za smeti.	Merilo 5.2: Zamenjani vsi dotrajani zabojniki za smeti.
Ukrep 5.3: Ograditev celotnega zbirnega centra Boršt (fizična omejitev dostopa) in s tem vzpostavljena kontrola nad odvozom surovin (kovine, oblačila...).	Merilo 5.3: Zmanjšanje št. kraj na Zbirnem centru Boršt.
Ukrep 5.4: Postavitev vsaj enega 660 l zabojnika za MKO in MKOE ter 240 l zabojnika za BIO v spodnjem in zgornjem delu naselja Krušče, ki bi jih Komunala Brežice praznila ob rednem odvozu.	Merilo 5.4: Zmanjšanje količine odpadkov po gozdovih in na poljih (črna odlagališča Zasap, ob letališču ...).

Cilj 6	Dvig izobrazbe med romsko populacijo
Področje	Vzgoja in izobraževanje
Začetno stanje	Romska populacija ima nizko stopnjo izobrazbe (manj kot 20% ima končano OŠ oz. šolsko obveznost), večina predšolskih otrok ni vključenih v predšolsko vzgojo (le 10% otrok je vključenih v vrtec), posledično je znanje slovenskega jezika slabo, zato otroci težje usvajajo učno snov.
Cilj	Izboljšati izobrazbeno strukturo Romov, udeležbo romskih otrok v programih predšolske vzgoje in udeležbo šoloobveznih romskih otrok v rednem izobraževanju.

Ukrepi in merila uspešnosti

Ukrep	Merilo uspešnosti
Ukrep 6.1: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje dodatne učne pomoči v romskem naselju s poudarkom na učenju slovenskega jezika.	Merilo 6.1: Vsaj 10 šoloobveznih otrok bo na letni ravni vključenih v dodatno učno pomoč, ki bo prispevala k izboljšanju njihovega znanja slovenskega jezika.
Ukrep 6.2: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje promocijskih aktivnosti za spodbujanje vključevanja predšolskih otrok v vrtec.	Merilo 6.2: Na letni ravni izvedba vsaj 3 promocijskih akcij in povečati vključitev romskih otrok v vrtec OŠ Cerklje ob Krki na 30% do konca izvedbe strategije.
Ukrep 6.3: Kontinuirano zagotavljanje sredstev za program romski pomočnik za eno romsko osebo na OŠ Cerklje ob Krki, ki ima najštevilčnejši vpis romskih otrok.	Merilo 6.3: Za časa izvajanja strategije zagotovljena sredstva za nadstandard – romski pomočnik na OŠ Cerklje ob Krki, ki je romskega porekla.
Ukrep 6.4: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje programov, ki bodo pripomogli k dvigu prisotnosti romskih otrok v šoli in posledično ozaveščanje, da je izobrazba vrednota (npr. športni dnevi , naravoslovni dnevi – živ.vrt, plavanje, izlet z vlakom, obiski gasilcev, dnevi kulture – obisk muzeja, bralne urice itd.). Delo se izvaja na terenu v romskem naselju in na organiziranih lokacijah z namenom ozaveščanja staršev o nujnosti pošiljanja otrok k pouku, kjer tovrstne izkušnje pridobijo po predpisanem kurikulumu šole, otrokom pa v varnem okolju nudenje novih izkušenj, ki si jih bodo želeli doživeti večkrat).	Merilo 6.4: Dvig deleža romskih otrok s končano osnovno šolo na 40%.
Ukrep 6.5: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti vključitev mladih Romov (16 – 30 let) v programe za pridobitev izobrazbe.	Merilo 6.5: Vključitev vsaj 5 oseb v program dokončanja osnovne šole za odrasle.

Cilj 7	Zmanjšanje izključenosti Romov
Področje	Socialno varstvo
Začetno stanje	Izključenost Romov (predvsem žensk in predšolskih otrok) iz družbenih sfer, s čimer je vzpostavljan ozek socialni krog. Ženske so načeloma le v vlogi matere oz. gospodinje. Takšno stanje povečuje nezaupanje Romov v institucije in večinsko prebivalstvo. Še vedno je visoka stopnja stigmatizacije romskega prebivalstva, k čemur ne pripomorejo konfliktni odnosi med Romi in večinskim prebivalstvom, ki izvirajo iz nespoštovanja družbenih pravil, nasilja in slabe socializacije otrok.
Cilj	Preprečevanje in odpravljanje izključenosti Romov, še posebej žensk in otrok ter spodbujanje izvajanja programov socialnega varstva.
Ukrepi in merila uspešnosti	

Ukrep	Merilo uspešnosti
Ukrep 7.1: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje delavnic strpnosti in solidarnosti za učence 3., 5. in 7. razreda osnovnih šol, ki vključujejo romske otroke.	Merilo 7.1: Izvedba ene delavnice za ciljno populacijo letno/šolo.
Ukrep 7.2: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost izvesti usposabljanje delavcev, prostovoljcev za delo z romsko populacijo in drugih posameznikov, ki prihajajo v stik z njimi.	Merilo 7.2: Vsakoletna izvedba enodnevnega usposabljanja v katerega je vključenih vsaj 10 oseb.
Ukrep 7.3: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti sofinanciranje izvajanja programov vseživljenjskega učenja, prilagojenega za romsko populacijo (npr. Ljudska univerza – program za ženske, program za moške).	Merilo 7.3: Letna izvedba programa za ženske in moške, v katerega je vključenih vsaj 10 oseb.

Cilj 8	Kultura v vlogi odpravljanja stigmatizacije Romov
Področje	Kultura
Začetno stanje	Slaba ozaveščenost večinskega prebivalstva o romski kulturi, negativen odnos in stigmatiziranje romske populacije.
Cilj	Spodbujanje kulturne raznolikosti s poudarkom na ozaveščanju in posledično preprečevanje oz. odpravljanje stigmatizacije oz. izključenosti Romov iz družbe.

Ukrepi in merila uspešnosti

Ukrep	Merilo uspešnosti
Ukrep 8.1: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje aktivnosti ob svetovnem dnevu Romov in romskega jezika (npr. pogovorna oddaja, prireditve, predstavitve dvojezičnih knjig).	Merilo 8.1: Vsakoletna izvedba enega dogodka ob svetovnem dnevu Romov in romskega jezika.
Ukrep 8.2: V medijih (npr. Posavski Obzornik) izvesti prilogo o romski kulturi s ciljem ozaveščanja in višanja tolerantnosti, ki jo aktivno pripravljajo Romi. V primeru objav v regijskem časopisu je smiselno pristopiti k pripravi vsebin v sodelovanju z mestno občino Krško.	Merilo 8.2: Izdaja dveh prilog na leto v Posavskem obzorniku oz. spletnih medijih.
Ukrep 8.3: Izvedba razstav ali drugih kulturnih dogodkov s strani romske populacije v povezavi z javnimi zavodi (npr. razstava likovnih del ustvarjalcev romskega porekla).	Merilo 8.3: Izvedba vsaj enega dogodka s področja kulture letno.

Cilj 9	Znižanje brezposelnosti Romov
Področje	Zaposlovanje

Začetno stanje	Izredno visoka stopnja brezposelnosti (le 7,4% Romov je zaposlenih), odklonilen odnos do dela in nadaljevanja šolanja v romski populaciji, nizka izobrazba.
Cilj	Dvig zavedanja pomembnosti zaposlitve med romsko populacijo in dvig stopnje zaposlenosti med Romi.
Ukrepi in merila uspešnosti	
Ukrep	Merilo uspešnosti
Ukrep 9.1: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje aktivnosti za razvijanje razumevanja pomena izobrazbe in dela kot vrednote (poudarek na razvijanju socialnih kompetenc, izboljšanje komunikacijskih kompetenc, krepitev vzdržljivosti in vztrajnosti pri učnem in delovnem procesu, pridobivanje delovnih izkušen v varnem in prilagojenem okolju ter spoznavanje pričakovanj delodajalcev na trgu dela).	Merilo 9.1: Letno izvedeni vsaj 2 aktivnosti in vključiti vsaj 10 oseb, s poudarkom na mladih Romih (16-30 let).
Ukrep 9.2: Spodbujati vključevanje Romov v javna dela. Možna področja javnih del: urejanje romskih naselij, urejanje in vzdrževanje javnih površin (tudi odstranjevanje invazivnih tujerodnih rastlin,...), urejanje, vzdrževanje, obnova javnih poljskih in gozdnih poti, programi socializacije in učne pomoči, programi in aktivnosti dnevnih centrov za otroke in mladostnike,...	Merilo 9.2: Preko javnih del vsako leto zaposliti vsaj eno romsko osebo.

Cilj 10	Izboljšati zdravstveno stanje Romov
Področje	Zdravstveno varstvo
Začetno stanje	Romska populacija se zaradi slabših življenjskih razmer sooča s slabšo higieno, različnimi razvadami (kajenje, alkoholizem) in pa prezgodnjimi zanositvami.
Cilj	Izboljšati zdravstveno stanje Romov ter povečati njihovo ozaveščenost o vprašanjih v zvezi z zdravjem in zdravstvenim varstvom.
Ukrepi in merila uspešnosti	
Ukrep	Merilo uspešnosti
Ukrep 10.1: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje aktivnosti v romskem naselju - izvajanje preventivnih akcij: kajenje, alkoholizem, kontracepcija, skrb za zobe (npr. Center za krepitev zdravja, Romsko društvo Romani Union).	Merilo 10.1: Letno izvedeni vsaj 2 akciji in vključiti vsaj 10 oseb s poudarkom na ženskah in mladih moških.
Ukrep 10.2: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti izvajanje akcije »ŠPORT – steber zdravega življenja« (NPR. Zavod za šport – delavnice športa za otroke in mladostnike).	Merilo 10.2: Letno izvedeni vsaj 2 akciji in vključiti vsaj 10 oseb za otroke in mladostnike.

Cilj 11	Aktivno partnerstvo pri zagotavljanju javne varnosti
Področje	Zagotavljanje javne varnosti

Začetno stanje	Po podatkih ankete in policije so med romsko populacijo prisotni prekrški vezani na odtujitve lastnine, prehitre vožnje in nedovoljena uporaba orožja. Stopnja nezadovoljstva med večinskim prebivalstvom je visoka, saj večinoma ne pride do kaznovanosti storilca in je zato zaupanje v organe pregona oz. sodstva nizko.
Cilj	Vzpostaviti aktivno partnerstvo med lokalno in državno ravno in romsko skupnostjo z namenom izboljšanja varnosti za vse prebivalce.
Ukrepi in merila uspešnosti	
Ukrep	Merilo uspešnosti
Ukrep 11.1: Soglasje za vzpostavitev varnostnega sosveta Policije in redno sodelovanje pri njegovem zasedanju.	Merilo 11.1: Vzpostavitev varnostnega sosveta in redna udeležba na sejah, sklicanih s strani Policije.
Ukrep 11.2: Zagotoviti kontinuirano izvajanje preventivnih delavnice po dogovorjenem, objavljenem urniku, z usklajenimi temami med institucijami: varnost v prometu, spoštovanje pravil, glasba v naselju, pirotehnika, orožje, kazniva dejanja, delavnice varne vožnje in ozaveščanja o požarih in škodi na pridelku.	Merilo 11.2: Sklenjen dogovor med institucijami o izvajanju preventivnih delavnic na letni ravni.
Ukrep 11.3: Redno preverjanje ključnih točk v prometu (predvsem na relaciji Kerinov Grm – Krušče).	Merilo 11.3: Dogovor s Policijo o izvajanju kontrole prometa na relaciji Kerinov Grm – Krušče.

Cilj 12	Krepitev sobivanja
Področje	Sodelovanje pripadnikov romske skupnosti in večinskega prebivalstva
Začetno stanje	Reševanje romske tematike je zaradi svoje kompleksnosti dolgotrajen proces. Dejstvo je, da se je zvišala diskriminacija romske populacije in povečal strah večinskega prebivalstva zaradi nasilnega in kriminalnega vedenja posameznih romskih predstavnikov in se zato zvišala stopnja nezadovoljstva na obeh straneh. K nastali situaciji so pripomogli predvsem posamezni romski prebivalci, ki so pogosto akterji kriminalnih dejanj, kot tudi nesistematični pristop vseh institucij, ki vstopajo v stik z romsko populacijo.
Cilj	Krepitev sobivanja med pripadniki romske skupnosti in večinskega prebivalstva s poudarkom na izboljšanju odnosov in zmanjšanju sovražnega govora, stereotipov in predsodkov.
Ukrepi in merila uspešnosti	
Ukrep	Merilo uspešnosti
Ukrep 12.1: Izvedba dogodka, na katerega KS povabi romsko skupnost k sodelovanju (npr. čistilna akcija, ureditev kopališč na Krki, prireditve ob Krajevnem prazniku – izvedba glasbene točke itd.)	Merilo 12.1: Vzpostavljeno sodelovanje pri vsaj eni aktivnosti letno.
Ukrep 12.2: Preko javnega razpisa za sofinanciranje programov za romsko skupnost omogočiti sofinanciranje akcij po principu »Daj – dam za	Merilo 12.2:

<p>Skupnost« (Romi izvedejo nekaj za skupnost - urejanje okolice ob Krki - zbiranje dobrega pohištva, oblek itd. v zameno skupnost podari Romom oblačila, potrebščine itd.</p>	<p>Na letni ravni izvedeni vsaj 2 akciji »Daj – dam za Skupnost«.</p>
<p>Ukrep 12.3: Vzpostavitev koordinacijskih sestankov med Komisijo in institucijami, ki delujejo na področju romske tematike s ciljem zagotavljanja enotnega pristopa k delu in sledenju ciljev strategije.</p>	<p>Merilo 12.3: Izvajanje koordinacijskih sestankov na kvartalna obdobja .</p>

13. ZAKLJUČEK

Romsko vprašanje zahteva celostni pristop. Za večje spremembe in premike na tem področju je bistvenega pomena sodelovanje med vsemi deležniki, ki lahko prispevajo k večji integraciji Romov (lokalna skupnost, institucije s področja vzgoje, formalnega in neformalnega izobraževanja, socialnega varstva, zaposlovanja, delodajalci, izvajalci programov usposabljanja, nevladne organizacije, zdravstvene institucije, policija, ...).

Potrebno bo okrepiti partnerstvo med zgoraj omenjenimi institucijami v občini Brežice, hkrati pa tudi celostno graditi na odnosih z ostalimi občinami z romskimi skupnostmi, predvsem z mestno občino Krško, saj je romska skupnost prepletena in se zato ne more deliti na krajevno pristojnost. Zavedati se moramo, da so skupnosti ločene, a kljub vsemu močno povezane, in da bomo izzive lažje, predvsem pa bolje reševali, če bomo k izvajanju ukrepov pristopili skupaj.

Vizija strategije je tudi, da Romi prepoznajo pomen izobrazbe in dela kot vrednoti, ki vodita do njihove ekonomske neodvisnosti.

K temu prispeva intenzivno delo z romskimi družinami in vključevanje otrok v sistem vzgoje in izobraževanja z motiviranjem za dokončanje osnovne šole, to pa odpira tudi možnosti vključevanja v srednješolsko izobraževanje.

Priliv bolj izobraženih Romov na trg dela z zaključeno najmanj OŠ izobrazbo bi nedvomno pripomogel k razširitvi njihovih možnosti za nadaljnje usposabljanje za delo in jih spodbudil k zaposlovanju.

Kot že rečeno, je reševanje romske tematike kompleksno, saj zajema različna področja in zahteva sodelovanje številnih deležnikov na lokalni in nacionalni ravni. Gre za populacijo s specifičnimi značilnostmi, ki jih je potrebno upoštevati pri oblikovanju ukrepov za izboljšanje kakovosti njihovega življenja in napredka.

Urejanje področja bivalnih razmer je za doseganje izboljšanja kakovosti življenja Romov osnovnega pomena. Prioriteta strategije je vsekakor na razreševanju lastniških razmerij in na vzpostavitvi električnega omrežja, ob tem pa se je potrebno zavedati, da gre za dolgotrajne procese. Seveda pa to ne pomeni, da vzporedno ne morejo potekati »mehke vsebine«, ki bodo na dolgi rok pokazale bistveno večje učinke, kot je pričakovati na prvi pogled.

Delo v skupnosti, pridobivanje zaupanja med romsko populacijo in kontinuirano izvajanje različnih delavnic z jasnim ciljem ozaveščanja in posledično opolnomočenja posameznikov, je temelj za reševanje romske tematike. S tovrstnimi pristopi se bomo lažje soočali z izzivi, ki jih prinaša romsko vprašanje. Lažje bo tudi izvajati vsa pogajanja in usklajevanja, ki bodo potrebna za urejanje področja bivalnih razmer, razumevanje med skupnostma bo na višji ravni, možno bo sodelovanje, ki bo vplivalo na razvijanje strpnosti. Le na ta način lahko pričakujemo vzpostavitev stanja zdrave družbe, ki bo v korist tako romski populaciji kot tudi večinskemu prebivalstvu.

14. VIRI IN LITERATURA

Zakonodaja:

- Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91, 42/97 - UZS68, 66/00 - UZ80, 24/03 - UZ3a, 47, 68, 69/04 - UZ14, 69/04 - UZ43, 69/04 - UZ50, 68/06 - UZ121,140,143, 47/13, 47/13, 75/16 - UZ70a, 92/21 - UZ62a)
- Zakon o finančni razbremenitvi občin (Uradni list RS, št. 189/20)
- Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 79/09, 51/10, 40/12 – ZUJF, 14/15 – ZUUJFO, 11/18 – ZSPDLS-1, 30/18, 61/20 – ZIUZEOP-A in 80/20 – ZIUOOPE)
- Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07)
- Gradbeni zakon (Uradni list RS, št. 61/17, 72/17 - popr., 61/20, 65/20)
- Zakon o knjižničarstvu (Uradni list RS, št. 87/01, 96/02 - ZUIJK, 92/15)
- Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o financiranju občin (Uradni list RS, št. 207/21)
- Zakon o prijavi prebivališča (Uradni list RS, št. 52/16, 36/21, 3/22 - ZDeb)
- Zakon o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti (Uradni list RS, št. 11/18, 79/18, 61/20 - ZDLGPE, 175/20)
- Odlok o občinskem prostorskem načrtu za območje Občine Brežice (Uradni list RS. Št.: 41/19)

Dokumenti in raziskave:

- Nacionalni programa ukrepov Vlade RS za Rome za obdobje 2021–2030 (108NPRomi.docx (live.com))
- Pravna fakulteta » Ovire za dostojno življenje prebivalcev v romskih naseljih na področjih, ki so definirana v Okviru EU za nacionalne strategije vključevanja Romov do 2020 (uni-lj.si)
- Druga raziskava o manjšinah in diskriminaciji v Evropski uniji https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2016-eu-minorities-survey-roma-selected-findings_sl.pdf

Pojasnila institucij:

- Upravna enota Brežice: dopis št. 021-53/2021/23 z dne 15. 3. 2021
- Komunala Brežice: elektronski odgovor z dne 17.3.2021
- Center za socialno delo, enota Brežice: dopis št. 095-1/2021-31852 z dne 22. 3. 2021
- OŠ Cerklje ob Krki: dopis št. 095-1/2021-1 z dne 11.3.2021
- OŠ Dobova: dopis št. 122-2/2021-11 z dne 17.3.2021
- OŠ Velika Dolina: dopis št. 095-1/2021-2 z dne 17.3.2021
- Knjižnica Brežice: elektronski odgovor z dne 8.3.2022
- Policijska postaja Brežice: dopis št. 095-1 /2021 /41 (3J697-04) z dne 15.3.2021
- Zdravstveni dom Brežice: dopis št. 4-40-15/2021 z dne 23.3.2021
- Splošna bolnišnica Brežice: dopis št. 00-10/21-1 z dne 10.3.2021
- Ljudska univerza Krško: dopis z dne 23.3.2021
- Zavod za zaposlovanje Slovenije, Območna služba Sevnica: dopis št. 092-217/2021-2 z dne 24.5.2021

Spletni viri:

- Zveza Romov Slovenije (http://zveza-romov.si/o_nas/)
- Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti (<https://www.gov.si teme/romska-skupnost/>)
- Prostorski informacijski sistem občin (PISO)
- Centralni register prebivalcev

15. PRILOGE

1.1. Analiza intervjujev romskih prebivalcev v občini Brežice

1.2. Odnos prebivalcev in prebivalk KS Cerklje ob Krki do romske tematike v naselju Krušče